

הלכות שבת פרק ט' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום השיעור – רמב"ם הלכות שבת פרק ט'

הקדמה כללית

פרקים א'-ז' בהלכות שבת היו כלליים (כללי מלאכות, עונשים, ערב שבת, חולה). פרק ח' החל לעבור על המלאכות – כל מלאכה עם עיקרה, תולדותיה ושיעורה. עשר המלאכות הראשונות של "סדר הפת" (זריעה, חורש, קוצר, מעמר וכו') נלמדו בפרק ח'. פרק ט' מתחיל באופה.

הרמב"ם עצמו אינו מביא את המושג "סדר הפת" – הוא נותן רק את הרשימה. רב רבינוביץ ניסה פשט מדוע אופה מופרד לפרק חדש, אך זה לא היה משכנע במיוחד. הסברה הפשוטה היא שאופה יש בו פרטים רבים יותר והפרק היה נעשה ארוך מדי.

הלכה א' – אופה כגרוגרת; אופה, מבשל, מחמם מים, מבשל סממנים

הרמב"ם: "האופה כגרוגרת חייב... וכל המבשל מאכלים או שהרתיח סממנים או המחמם את המים – הכל מעין אופה הוא, וכולן עוברין באב מלאכה של אופה." שיעור מחמם מים: כדי לרחוץ בהם אבר קטן. שיעור מבשל סממנים: כדי שיהא ראוי לדבר שמבשלים לו (כגון כדי לצבוע בגד קטן).

פשט: אופה היא אב המלאכה, אך מבשל מאכלים, מרתיח סממנים ומחמם מים הם כולם "מעין אותו דבר" – לא תולדות אלא אותו אב. השיעור במאכלים הוא כגרוגרת; במים – כדי לרחוץ אבר קטן; בסממנים – כדי שיהא ראוי לדבר שמבשלים לו.

חידושים והסברות:

1. חילוק בין "מעין" ל"תולדה": כאן רואים את החילוק בבירור. בישול מים או בישול מאכלים הוא אותה פעולה כמו אפיית לחם – רק בשם אחר. זה לא תולדה (שהיא פעולה שונה הנובעת מהאב), אלא ממש האב גופו בשם אחר. זה מקביל לזורע שבו נוטע אילן (נטיעת עץ) היא גם מעין זריעה, לא תולדה. הכלל: שם אב המלאכה אינו דווקא – "אופה" פירושו כל דרך שבה עושים דבר חי מבושל, בדיוק כמו ש"זריעה" פירושה כל דרך שבה גורמים למשהו לצמוח.

2. שיעור כגרוגרת – מדוע לא כזית? במלאכות שבת השיעור הוא כגרוגרת ולא כזית (כמו במצוות אכילה). הרמב"ם אמר קודם שגרוגרת היא אחד משלשה בביצה (שליש ביצה), שהוא מעט יותר מכזית. הראב"ד אמר שזה רק בערך. מוצע שזה הלכה למשה מסיני (מהפסוק בבחוקותי על שיעורים), אך זה נשאר לא ברור. הצעה שנייה: במצוות אכילה כזית הוא המינימום של "אכילה", אך בשבת אין זה קשור לאכילה אלא ל"חיבות" של המלאכה – שהיא מדה אחרת. הנקודה נשארת לא פתורה.

3. שיעור מחמם מים – כדי לרחוץ אבר קטן: במחמם מים מסתכלים על רחיצה ולא על שתייה – השיעור הוא מספיק לרחוץ אבר קטן.

4. שיעור מבשל סממנים: סממנים יכול להתכוון לתבלינים, חומרי רפואה או חומרי צביעה (צובע). לשון הרמב"ם "כדי לצבוע בגד קטן" מראה שמדובר בצבע. השיעור הוא הרבה פחות מגרוגרת, כי סממנים הם מרוכזים – כמות קטנה כבר חשובה למטרתה. השיעור בסממנים אינו קשור לשיעור הכללי כגרוגרת – הוא קשור רק למה שמבשלים אותו בשבילו.

הלכה ב' – בישול ביצה בצד מיחם; תולדות האור; הדחה בחמין; תולדות חמה; בישול אחר בישול

הנותן ביצה בצד מיחם

הרמב"ם: "הנותן ביצה בצד מיחם בשביל שתתגלגל ונתגלגלה – חייב."

פשט: מי שמניח ביצה ליד מיחם חם (לא על האש עצמה) כדי שתתבשל מעט (נתגלגל = היא מתהפכת אחרת מביצה חיה), חייב משום מבשל/אופה.

חידושים:

1. "בשביל שתתגלגל ונתגלגלה" – מה פירוש התנאי? אם מישוה מניח את הביצה בכוונה שתתבשל לגמרי (לא רק נתגלגל), והיא רק נתגלגלה – האם הוא חייב או לא? לכאורה כן, כי קודם נלמד שכאשר מישוה מתכוון לשני שיעורים ונעשה רק שיעור אחד, הוא עדיין חייב.

2. שני פשטים אפשריים: (א) "בשביל שתתגלגל" הוא מעשי – זה מתאר מה שקורה במיחם (בצד המיחם יש רק מספיק חום לנתגלגל, לא לבישול מלא), לא תנאי כוונה. (ב) אולי רוצה הרמב"ם לומר שאפילו כשרצה רק דרגה מינימלית כזו של בישול, הוא כבר חייב.

תולדות האור

הרמב"ם: "המבשל בתולדת האור כמבשל באור עצמו."

פשט: מי שמבשל באמצעות תולדות האור (חום שבא בעקיפין מאש, כמו סיר שהתחמם מאש) הרי זה כמבשל על האש עצמה – חיוב דאורייתא.

חידושים:

- מזהים שני חידושים: (1) תולדות האור הוא כאור עצמו, (2) שיעור הבישול – אפילו נתגלגל (ביצה שהתבשלה רק חלקית) נקרא כבר בישול לביצה. שיעור הבישול אינו שיעור כללי אחד לכל המאכלים, אלא לכל מאכל יש שיעור משלו של מה שנקרא "מבושל".

הדחה בחמין – מליח ישן, כוליס האיספנין, דג דק ורך

הרמב"ם: "המדיח בחמין מליח ישן, או כוליס האיספנין, או דג דק ורך ביותר – חסרון חמין זהו גמר בישולו."

פשט: כאשר שוטפים במים חמים דבר כבר מלוח (מליח ישן), או דג מסוים (כוליס האיספנין), או דג דק ורך מאוד – יציקת המים החמים היא גמר הבישול של המאכל.

חידושים:

1. לכל מאכל יש שיעור משלו: למאכל רגיל הדחה בחמין אינה מספיקה, אך למאכל שמתבשל מהר (כמו מליח ישן או דג דק ורך) זה כבר גמר בישול.

2. שאלה האם זה מדבר אפילו על כלי שני: האחרונים מביאים שלא ברור היכן עוצר השיעור – האם זה חייב להיות כלי ראשון או אפילו כלי שני.

3. חידוש גדול יותר מתולדות האור: כאן מדובר על פעולה שהיא עוד יותר רחוקה מאש ("נכד" של אור – האש מחממת את המים, המים מורדים, ואז יוצקים אותם על המאכל). וגם, הפעולה עצמה אינה בישול מלא – זו רק הדחה, פעולה קטנה, אך למאכל זה נקרא גמר בישול.

תולדות חמה – המפקע ביצה בבגד חם / חול שהוחם מחמת השמש

הרמב"ם: "המפקע ביצה... על בגד חם, או בחול שהוחם מחמת השמש" – פטור מדאורייתא, אך "גזרו עליהו" – אסור מדרבנן.

ואחד הגיס — כולם חייבים משום מבשל, שכל העושה דבר מצורכי הבישול הרי זה מבשל."

פשט: שישה-שבעה אנשים עשו כל אחד פעולה שונה לבישול. כל אחד חייב משום מבשל, כי כל פעולה מצורכי הבישול היא בכלל מבשל.

חידושים:

1. **יסוד הבישול — מספר פעולות:** מלאכת מבשל מורכבת ממספר פעולות, וכל אחת היא מעשה בישול בפני עצמו. זה שונה ממלאכות אחרות כמו זריעה, שאי אפשר לחלק את הפעולה בין עשרה אנשים (הכנסת גרעין לאדמה היא פעולה אחת). אך בבישול, מאחר שצריך מספר שלבים, כל שלב הוא מעשה מבשל.

2. **קושיה: נותן את האור ונותן את העצים — מדוע לא חייב משום מבעיר?** מי שמדליק אש או מוסיף עצים לכאורה צריך להיות חייב משום מבעיר, לא (או לא רק) משום מבשל. התירוץ: הרמב"ם נראה שמאחר שהוא עושה זאת כהכנה לבישול, זה מעשה בישול. יכול להיות שהוא חייב שתיים (מבעיר ומבשל), למשל בחטאת היה צריך להביא שתי חטאות. רש"י טוען שנותן את העצים חייב משום מבעיר, אך הרמב"ם רואה זאת אחרת — מאחר שהוא מביא זאת לסיר, זה כבר מבשל.

מקרה שני — ללא תיאום (בזה אחר זה)

הרמב"ם: "אבל אם נתן הקדירה על התנור שאינו מוסק, ואחד נתן המים, ואחד נתן הבשר, ואחד נתן התבלין, ואחד הסיק, ואחד נתן העצים, ואחד הגיס — אין חייב אלא שנים אחרונים בלבד."

פשט: כאשר מניחים סיר על תנור קר, יוצקים מים, מכניסים בשר — לא עשו כלום, כי עדיין אין אש. רק השניים האחרונים — מי שמוסיף עצים (כדי שהאש תהיה חזקה מספיק לבשל) ומי שמערבב (הגיס) — חייבים.

חידושים:

1. **קושיה על החילוק בין שני המקרים:** במקרה הראשון "נותן את האור" חייב, למרות שהאש הקטנה לבדה לא הייתה יכולה לבשל את סיר המרק. במקרה השני "נותן את האור" אינו חייב (רק נותן את העצים). זו לכאורה סתירה.

2. **תירוץ (מאחד המפרשים):** המקרה הראשון מדבר כאשר כולם עושים זאת **בבת אחת** — בתיאום, "משחק קבוצתי" שבו כל אחד עושה את חלקו ביחד. אז מסתכלים על התוצאה — בין כל האנשים נעשה סיר מרק מבושל, וכולם חייבים. המקרה השני מדבר כאשר כל אחד עושה את שלו **ללא תיאום**, אחד אחרי השני. במקרה כזה, נותן את האור — אם האדם הבא לא בא ומוסיף עצים, האש הייתה כבה, היא לא הייתה יכולה לבשל. לכן הוא פטור. מצוין שהחילוק (בבת אחת לעומת בזה אחר זה) הוא "דבר שלא עומד" במפורש ברמב"ם, וזה קצת קשה.

3. **הגיס — פשוט חייב:** ערוב על האש פשוט חייב משום מבשל, כי כבר יש אש והוא מערבב את התבשיל.

4. **פטור אבל אסור בפעולות הראשונות במקרה השני:** האנשים שהציבו את הסיר, יצקו מים, הכניסו בשר — פטורים אבל אסורים. יכול להיות אסור מצד טעמים אחרים גם (למשל בשר חי הוא מוקצה, לפני עור לא תתן מכשול).

הלכה ד'-ה' — שיעור בישול: כנרוגרת, חצי בישול, בשר על גחלים

בשר על גחלים — צירוף ממספר מקומות

הרמב"ם: "הניח בשר על גבי גחלים — אם נצלה בו כנרוגרת, אפילו בשנים או שלשה מקומות, חייב."

פשט: אם מניחים בשר על גחלים, כאשר כנרוגרת נצלה, אפילו במספר מקומות ביחד, חייב.

חידוש: שיעור כנרוגרת לא צריך להיות במקום אחד — מצרפים ביחד משני-שלושה מקומות על הבשר.

פשט: מי שמקיש על ביצה על בד חם או חול חם שהתחמם מהשמש (תולדות חמה) — פטור מדאורייתא כי זה לא תולדות האש, אך אסור מדרבנן כי אפשר לבלבל עם תולדות האש.

חידושים:

1. **תולדות חמה אינו תולדות האש.** מלאכת הבישול התורנית היא ספציפית בישול בכוח אש (חום מאש). חום מהשמש הוא קטגוריה נפרדת.

2. **חמה עצמה (ישירות בשמש):** הרמב"ם אינו מביא במפורש שזה מותר, אך לפי ההיגיון זה חייב להיות מותר אפילו מדרבנן. טעם הגזירה הוא שתולדות חמה אפשר לבלבל עם תולדות האש. אך חמה עצמה (ישירות בשמש) לא מתחלפת באש עצמה — רואים את זה כקורה מעצמו, "השמש עושה את זה, אתה לא עשית כלום."

3. **[הרחבה: מיקרוגל/כימיקלים]** בישול לפי חז"ל הוא ספציפית בישול בכוח חום/אש. אם מישהו מבשל בכימיקלים או במיקרוגל — זו שאלה נפרדת (מוזכר אך לא מפורט).

חמי טבריא

הרמב"ם: "וכן המבשל בחמי טבריא וכיוצא בהן" — פטור מדאורייתא, אך אסור מדרבנן.

פשט: בישול במעיינות חמים טבעיים (כמו חמי טבריא) פטור מדאורייתא כי זה לא חום מאש, אך אסור מדרבנן.

חידושים:

- חמי טבריא הרי לא מתחממים מהשמש — מדוע זה בכלל בגדר תולדות חמה? הכלל הוא שכל מה שאינו חום מאש (אש) הוא בגדר תולדות חמה — זה חום טבעי, לא מאש אנושית. טעם הגזירה: אם מבשלים בחמי טבריא, יטעו ויבואו לבשל בתולדות האש.

בישול אחר בישול / דבר שאין צריך בישול כלל

הרמב"ם: "המבשל אחר דבר שכבר נתבשל כל צרכו, או דבר שאין צריך בישול כלל" — פטור.

פשט: מי שמבשל דבר שכבר מבושל לגמרי, או דבר שלא צריך בישול כלל — פטור, כי לא קרה שום שינוי במאכל.

חידושים:

1. **"דבר שכבר נתבשל כל צרכו" — זה הענין של "בישול אחר בישול,"** כאשר מאכל כבר מבושל לגמרי ומבשלים אותו שוב.

2. **"דבר שאין צריך בישול כלל" — קושיה חזקה:** מה זה אומר? תפוח אפשר לאכול חי, אך אפשר גם לבשל אותו (קומפוט) — האם זה נקרא "אין צריך בישול"? המסקנה היא ש"דבר שאין צריך בישול כלל" פירושו דבר שהבישול לא שינה כלום — אי אפשר לראות עליו שבישלו אותו, לא קרה שום שינוי. דוגמאות שונות מנוסות:

- **מיץ תפוזים** — אם מבשלים אותו, הוא לא נעשה טוב יותר, אך מיץ תפוזים חם הוא משהו אחר ממיץ קר.

- **מים מלוחים** — דוגמה טובה יותר: אפשר לעשות מים מלוחים עם מים חמים או קרים, החום לא עושה ממש כלום.

3. **"פטור" פירושו פטור אבל אסור.** היסוד: כל דבר שלא מבושל אסור רק מדרבנן מצד "שמא יחתה" (חשש שישרה את הגחלים). במצטמק ויפה לו יש חשש, במצטמק ולא יפה לו אפילו החשש אינו קיים. הרמב"ם אומר "פטור" וצריך לבדוק את המציאות הספציפית האם יש חשש.

הלכה ג'-ד' — מספר אנשים שמבשלים ביחד

מקרה ראשון — בבת אחת (בתיאום)

הרמב"ם: "אחד נתן את האור ואחד נתן את העצים ואחד נתן את הקדירה ואחד נתן את המים ואחד נתן את הבשר ואחד נתן את התבלין"

חצי בישול = חייב

הרמב"ם: "לא נצלה בו כגרוגרת, אבל נתבשל כולו חצי בישול — חייב."

פשט: כאשר אין כגרוגרת צלוי, אך כל הבשר נעשה חצי בישול (חצי מבושל), גם חייב — כי חצי בישול (מאכל בן דרוסאי) כבר ראוי לאכילה בשעת הדחק, או לאנשים מסוימים. המושג "חצי בישול" מושווה ל"רייר" סטייק — "נא" בלשון הקודש.

נתבשל חצי בישול מצד אחד

חידוש: אם חתיכת בשר עבה התבשלה רק למחצה מצד אחד, פטור. הסברא: שני חסרונות ביהד — (1) רק חצי בישול, ו-(2) רק מצד אחד — עושים את זה לא ראוי לאכילה. אפילו בן דרוסאי, שהיה אוכל דברים חצי מבושלים, לא ירד כל כך נמוך לאכול רק מצד אחד של חתיכת בשר. הוא אכל חתיכות שלמות של בשר שהן חצי מבושלות, לא חתיכות שמבושלות רק מצד אחד. אך אם חתיכת הבשר היא חצי בישול משני הצדדים, חייב כי אפשר לאכול אותה.

הדביק פת בתנור בשבת — רודה פת

פשט: אם מישהו בשוגג הכניס פת לתנור בשבת, יש שאלה האם מותר להוציא אותה לפני שתיאפה, כדי לא להתחייב על אפייה.

חידושים:

1. **בעיית רודה פת:** יש איסור דרבנן של רודה פת (הוצאת לחם מהתנור), כפי שנלמד קודם בערב שבת שמותר לרדות רק שיעור שלוש סעודות. אך כאן מדובר במצב אחר — הוא הכניס בשבת עצמה, והוא רוצה להוציא אותה במהירות כדי לא לעבור על איסור סקילה של אפייה.
2. **שאלת מקלקל:** אולי הוא ממילא מקלקל (כי אם לא יוציא אותה, היא תישרף), ומקלקל פטור? התירוץ: זה לא מקלקל, כי לרגע היא כן נאפית לפני שהיא נשרפת. בנוסף, רואים שחז"ל התירו לרדותה קודם שתיאפה — זה מוכיח שיש חשש של חיוב מלאכה, לא רק מקלקל.

הלכה ט' — תולדות מבשל

הרמב"ם: "המתך אחד ממיני מתכות כל שהן, או הממם את המתכת עד שתעשה כחלת, הרי זה תולדת מבשל. וכן הממסס את הדונג או את החלב או את הזפת או את הפך ואת הכופר ואת הגפרית, הרי זה תולדת מבשל. האופה כלי אדמה עד שיעשו חרס, חייב משום מבשל."

"כללו של דבר: בין שריפה גוף קשה באש עד שנעשה רך, או שריפה גוף רך עד שהוקשה — חייב משום מבשל."

פשט: תולדות מבשל כוללות: (1) התכת מתכות, (2) התכת שעווה, חלב, זפת, פך, כופר, גפרית, (3) אפיית כלי אדמה עד שנעשים חרס. הכלל: בין עשיית דבר רך קשה באש, בין עשיית דבר קשה רך באש — חייב משום מבשל.

חידושים:

1. **לשון "מתך" ו"מתכות":** "המתך" (להתיך) ו"מתכות" (מתכות) באים מאותו שורש — מתכות פירושו דבר שיכול להימס/להתיך.
2. **מדוע זה נקרא תולדה ולא אב:** עיקר מבשל הוא באוכל (אופה/מבשל כפי שעומד בל"ט מלא

כות). כאשר עושים את אותו הדבר עם דברים שאינם אוכל (מתכות, שעווה, כלי אדמה), זו תולדה — כי זה אותו כוח של אש שמשנה את המרקם של דבר, אך לא באוכל.

גוזז — אב מלאכה (הלכה י' בערך)

הקדמה — סדר המלאכות

כאן מתחילה סדרה חדשה של מלאכות — מתפיסת חיה (הצד צבי) עד עשיית בגדים/ספר תורה. הסדר הוא: הצד (תפיסה), שחיטה/הפשטה, גוזז (גזיזה), ואחר כך עשיית בגדים. גוזז בא אחרי הצד צבי, כי לפני שאפשר לגוזז צריך קודם לתפוס את החיה. בכבשה החיה נשארת חיה (רק גוזזים את הצמר), אך בעור צריך חיה מתה.

אב המלאכה

הרמב"ם: "הגוזז את הצמר... אפילו מן השלח שלהם... חייב."

פשט: גוזז (גזיזה) היא אב מלאכה — חיתוך צמר או שיער מחיה (חיה או מתה), או אפילו מעור מופשט.

חידוש — אפילו מן השלח: חייבים אפילו כאשר חותכים שיער מעור מופשט (לא רק מחיה חיה או מתה ממש). הפרדת הצמר ממה שנמצא בעור היא גם גוזז.

שיעור גוזז

הרמב"ם: "כדי לטוות ממנו חוט שאורכו כרוחב הסיט כפול." "כדי למתות מן בוהן של יד עד אצבע שלפניו כשפותח ביניהם כל כוחו, והוא קרוב לשני שלישי זרת."

פשט: שיעור גוזז הוא מספיק צמר/שיער כדי לטוות חוט שאורכו כסיט כפול. סיט הוא המרחק מהאגודל (בוהן) עד האצבע השנייה (אצבע) כאשר פורשים אותם בכוח מלא. זה בערך שני שלישי זרת. זרת היא שלושה טפחים, אז סיט הוא בערך שני טפחים, וסיט כפול הוא בערך ארבעה טפחים.

חידוש: השיעור מבוסס על שימושיות מעשית — פחות מזה אינו חוט חשוב ואי אפשר לעשות איתו כלום.

תולדה של גוזז — נוצות מעוף

הרמב"ם: "התולש כנף מן העוף..."

פשט: תלישת נוצה מעוף היא תולדה של גוזז. נוצה בעוף היא כמו שיער בחיה. זה לא אב המלאכה עצמו כי נוצה אינה שיער — זה סוג אחר של דבר, אך זה דומה לגוזז, לכן זו תולדה.

טווייה על בהמה חיה

הרמב"ם: "מי שעושה טווייה (טוויית חוט) על עור בהמה בעודה חיה — זה לא הדרך הרגילה."

פשט: אפשר לעשות מלאכה על החומר בעוד הוא עדיין מחובר לבעל חי, אך זה לא דרך מלאכה.

חידושים:

1. **בנות ישראל עשו במשכן טווייה על העזים בעודן חיות** (כמבואר ברש"י). זו הייתה מעלה מיוחדת של חכמתן.
2. **קושייה:** הרי לומדים את כל מלאכות שבת ממלאכת המשכן — אם שם עשו כך, זה היה צריך להיות מלאכה דאורייתא!
3. **תירוץ רש"י:** רק למומחה זה דרכו — אצלו זה נורמלי. לאדם פשוט זה לא דרכו. הרמב"ם מדבר על אדם פשוט.
4. **תוספות חולק:** אפילו מומחה — **בטלה דעתו**, זה לא הדרך הנורמלי בכלל.
5. **תירוץ נוסף:** במשכן לא כל הטווייה הייתה כך — היו אחרים שעשו בדרך רגילה. עיקר המלאכה לומדים מהטווייה הרגילה, לא מהאופן המיוחד הזה.
6. **[הרחבה: שאלה על תלוש ולא מן המחובר]** אולי הענין הוא שכאשר גוזז אותו, רק אז קיבל שם של חומר כשר.

תולדת גוזז — חיתוך שיער, ציפורניים, שפם, זקן

הרמב"ם: "הנוטל שיערו או הנוטל ציפורניו, או הנוטל שפמו או זקנו — הרי זה תולדת גוזז וחייב."

פשט: חיתוך שיער, ציפורניים, שפם או זקן היא תולדה של גוזז.

חידושים:

- הרמב"ם מביא שלושה סוגי חומרים — צמר, פשתן, שני — ואחר כך מרחיב עם "וכן כל כיצא בהן ממה שדרכו להתלבן," שפירושו כל הדברים שכחלק מהכנה לחומר צריך לנקות אותם.

- הרמב"ם לא אומר כאן במפורש "ארבעה טפחים" אלא משתמש במונח "כמלא רוחב הסיט כפול" — אך זה יוצא אותו שיעור.

תולדת מלבן — מכבס (הלכה י')

הרמב"ם: "המכבס בגדים הרי זה תולדת המלבן וחייב. והסוחט את הבגד עד שיוציא המים שבו הרי זה מכבס וחייב, שהסחיטה מצורכי הכיבוס היא כמו שההגסה מצורכי הבישול."

פשט: כיבוס בגדים (בגדים מוגמרים כבר) הוא תולדה של מלבן. סחיטת מים מבגד רטוב היא גם מכבס, כי סחיטה היא חלק מכיבוס, כמו שההגסה (ערבוב) היא חלק מבישול.

חידושים:

1. **חילוק בין אב ותולדה:** מלבן (האב) הוא כאשר מנקים חומר גלם (צמר/פשתן) כהכנה לחומר; מכבס (התולדה) הוא כאשר מכבסים בגדים מוגמרים — חומר מוגמר כבר. שניהם חייבים.

2. **סחיטה כחלק מכיבוס:** הראיה של הרמב"ם מהגסה מעניינת מאוד — כמו שההגסה אינה הדלקת האש או הכנסה לסיר, אלא רק ערבוב, ובכל זאת היא חלק מבישול, כך גם סחיטה (סחיטה) היא רק השלב האחרון של כיבוס, אך היא חייבת. משל של מכונת כביסה שיש לה שלבים שונים — הכנסת מים, הכנסת סבון, סחיטה — וסחיטה היא אחד השלבים.

3. **שאלה: סחיטה לא לצורך כיבוס:** אם בגד של משהו נרטב (לא דרך כיבוס) והוא סוחט אותו כי זה לא נוח לו — האם זו גם סחיטה של כיבוס? משתמע מלשון הרמב"ם "שהסחיטה מצורכי הכיבוס" שזה חייב להיות קשור לניקוי, לא סתם סחיטה. אך צריך לראות מה הדין מדרבנן. השיחה נשארת לא ברורה בנושא זה.

4. **חילוק בין סחיטת בגד וסחיטת פירות:** סחיטה של בגד (תולדת מלבן) אינה אותו דבר כמו סחיטה של פירות (תולדת דש). בדש מדובר על הוצאת נוזל ממקום גידולו — נוזל שמאוחסן בפנים. שניהם נקראים "סוחט" אך הם שתי מלאכות שונות.

5. **סחיטה בשיער ועור:** (מרש"י) בשיער שייכת סחיטה כי למרות שכל שיערה היא כמו חתיכה קטנה, מאחר שזה צרור חתיכות קטנות, יש מקומות קטנים שבהם מים יכולים להישאר. אך בעור הוא "עמיד למים" — מים עולים על העור אך לא נכנסים פנימה, לכן "אין חייבין על סחיטתו." החילוק הוא שיעור הוא מאוד דחוס, בניגוד לצמר/בגד שיש בו מקומות שבהם מים יכולים להיכנס. כיבוס בשיער יכול אולי להיות אם מוצאים דרך לעשות בגד משיער, אך סחיטה אינה שייכת.

מנפץ (הלכה י"א)

הרמב"ם: "המנפץ את הצמר או את הפשתן או את שאר מיני קווצין, חייב. וכמה שיעורו? כדי לטוות ממנו חוט אחד ארכו ארבעה טפחים."

פשט: מנפץ פירושו ניפוץ/סירוק צמר ופשתן כחלק מההכנה — עשיית ישר, הפרדה. השיעור הוא מספיק לחוט של ארבעה טפחים.

חידושים:

1. **תולדת מנפץ — גידים:** מנפץ אינו רק בצמר/פשתן. גידים משתמשים גם לעשות דברים (למשל בספר תורה תופרים בגידים). כאשר משהו מסרק גידים "עד שיעשה כצמר כדי לטוות אותן" — עד שזה נעשה כמו צמר כדי שאפשר לטוות — זו תולדת מנפץ וחייב.

2. הרמב"ם לא היו לו דוגמאות נוספות של מנפץ מלבד התולדה עם גידים. מצוין סירוק שיער לא נקרא מנפץ.

- **נקודה מעניינת:** בגוון צמר רוצים את מה שחותכים — רוצים את הצמר. אך בנוטל ציפורניו לא רוצים את זה — זורקים אותו! חותכים אותו כי לא רוצים שיהיה. לכן זה נקרא תולדת גוון. הסברא היא: הוא רוצה להיות יפה — זו גם תכלית של המלאכה.

בכלי לעומת ביד — בשיער וציפורניים

הרמב"ם: "והוא שנטלן בכלי. אבל אם נטלן בידו, בין לו בין לאחר — פטור."

פשט: חייבים רק כאשר חותכים בכלי. ביד (תלישה) פטורים אבל אסורים. **חידוש:** ביד אינו דרכו — לכן פטורים (אבל אסורים מדרבנן).

חותך יבלת (יבלת)

הרמב"ם: "החותך יבלת מגופו, בין ביד בין בכלי, בין לו בין לאחר — פטור."

פשט: חיתוך יבלת מהגוף פטור אבל אסור — זה לא נקרא גוון.

חידושים:

1. **בית המקדש:** שבות (איסור דרבנן) מותר במקדש. לכן, כהן שיש לו יבלת שמפריעה לו לעבוד עבודה — מותר להסיר אותה ביד, אך לא בכלי. ביד זה עוד פחות דומה למלאכה.

2. **יבשה (יבלת יבשה):** כאשר היבלת כבר התייבשה (כמו עץ יבש שלא שולח יניקה) — אז אפילו בכלי מותר לעבוד בבית המקדש.

3. **לאדם רגיל (לא במקדש):** אפילו יבשה אסורה — אסרו הכל.

4. **[הרחבה: שאלה על דם]** כאשר חותכים יבלת לפעמים יוצא דם — האם יש אולי גם איסור חבורה? זה לא נפתר, רק מוזכר.

שיעור גוון בשיער

הרמב"ם: "נוטל שערות בכלי — כמה יהא חייב? שתי שערות."

פשט: השיעור לחיוב בחיתוך שיער הוא שתי שערות.

חידוש — לוקט לבנות מתוך שחורות: מי שתולש שערות לבנות מבין שחורות (כי הוא לא רוצה להיראות זקן) — אפילו אחת חייב, כי כל שיערה בודדת חשובה לו, כל אחת מפריעה לו. הרמב"ם הביא את הענין של לבנות מתוך שחורות גם בלא תלבש (מוזכר שהזוהר מדבר על כך).

ציפורן שפרשו רובן / ציצין של עור

הרמב"ם: ציפורן שרובה כבר ניתק, או חתיכות עור (ציצין של עור) שרובן כבר ניתק:

- **פרשו כלפי מעלה ומצצרת אותו** (זה מגרד, מפריע) — מותר ליטול בידו, אבל לא בכלי. ואם נטלו בכלי — פטור.

- אינו מצער אותו — אפילו בידו אסור.

- לא פרשו רובו (רוב עדיין לא ניתק) — אפילו מצער אותו, אסור ליטול בידו. ואם נטלו בכלי — חייב.

פשט: צריך שני תנאים ביחד כדי שיהיה מותר ביד: (1) פרשו רובו, (2) מצער אותו. כאשר שניהם קיימים — ביד מותר, בכלי פטור. כאשר חסר אחד — בכלי יכול להיות אפילו חייב.

מלבן — אב מלאכה (הלכה ט' בערך)

הרמב"ם: "המלבן את הצמר או את הפשתן או את השני וכן כל כיצא בהן ממה שדרכו להתלבן, חייב. כמה שיעורו? כדי לטוות ממנו חוט אחד ארכו כמלא רוחב הסיט כפול."

פשט: אב המלאכה של מלבן היא ניקוי/כיבוס צמר, פשתן או שני (שלושה סוגי חומרים מבהמות) כחלק מהכנה לחומר. השיעור הוא מספיק צמר לעשות חוט אחד שאורכו כמלא רוחב הסיט כפול — כפול מרוחב הסיט, שהרמב"ם פירש קודם כארבעה טפחים.

חידושים:

צובע (הלכה י"ב)

הרמב"ם: "הצובע חוט שאורכו ארבעה טפחים, או צמר כדי לטוות ממנו חוט כזה, חייב. אינו חייב עד שיהיה צבע המתקיים. אבל צבע שאינו מתקיים כלל, כגון שהעביר סרקא או ששר על גבי ברזל או נחושת שצבעו — פטור, שהרי אינו מתקיים, וכל שאינה מלאכה מתקיימת בשבת פטור."

פשט: צביעת חוט של ארבעה טפחים (או מספיק צמר לחוט כזה) חייבת, רק בצבע שמתקיים. צבע שלא מחזיק בכלל (כמו צביעת ברזל/נחושת שלא נספג) פטור כי זו לא מלאכה המתקיימת.

חידושים:

1. **צבע שאינו מתקיים — פטור אבל אסור:** "פטור" פירושו פטור אבל אסור מדרבנן. טוש חד-פעמי/מחיק היה בקטגוריה של פטור אבל אסור.
2. **מנגנון "אינו מתקיים":** דוגמת הרמב"ם היא ברזל/נחושת — הוא מורח צבע אך זה לא נשאר כי המתכת לא סופגת. "מעביר לשעתו" — זה מכסה לרגע אך נופל מהר.
3. **תולדת צובע — עשיית צבע:** מי שעושה את הצבע עצמו (לא מי שצובע איתו) הוא תולדה של צובע. דוגמה: "שנתן קלקנתוס לתוך מי עפצא שנעשה הכל שחור" או "שנתן איסטיס לתוך מי כרכום שנעשה הכל ירוק". זה אומר ערבוב שני דברים ביחד שעושה צבע חדש.
4. **שיעור תולדת צובע:** גם בעשיית צבע השיעור הוא "כדי לצבוע חוט ארכו ארבעה טפחים" — מספיק צבע כדי לצבוע חוט של ארבעה טפחים.
5. **כרכום:** זה מזוהה כתבלין (אולי כורכמא/כורכום) שיש לו צבע כתום חזק מאוד.

טווה (הלכה י"ג)

הרמב"ם: "הטווה [חוט] ארכו ארבעה טפחים מכל דבר הנתפס [בטווה], חייב."

פשט: טוויה — לקיחת חתיכות חומר רופפות ועשיית חוט — חייבת כאשר החוט הוא ארבעה טפחים באורך, מכל חומר שיהיה.

חידושים:

1. **מדוע לא כתוב "רוחב שתי אצבעות"?** הרמב"ם אומר כאן רק "ארבעה טפחים" ומשמית את הלשון הקודם של "כמלא רוחב הסיט כפול". בגמרא כתוב "כרוחב שתי אצבעות" והרמב"ם פירש זאת קודם. לא ברור מדוע הוא משמית זאת כאן.
2. **"מכל דבר הנתפס":** בטווה אין את החילוק שיש במלבן (שבו שיעור לא שייך). בטווה כל דבר שאפשר לטוות — צמר, פשתן, שיער, ואפילו נוצה (נוצות) — חייב. זו קטגוריה רחבה יותר ממלבן.
3. **תולדה של טווה: הרוצה לבד (עשיית לבד).** לבד הוא חומר שלא טווי או תפור, אלא חתיכות דחוסות (מרוכז) — כמו הריפוד בתוך שמיכה.
4. **שיעור בלבד: בעובי בינוני** — הרמב"ם צריך לציין את העובי כי בלבד אין חוט אמיתי. מחשבים: אם החומר היה חוט, הוא היה יוצא באורך של ארבעה טפחים בעובי בינוני (לא דק מדי, לא עבה מדי).
5. **השגת הראב"ד:** הראב"ד לא מבין מדוע לבד הוא תולדה של טווה. הוא חושב שזה יותר מתאים כתולדה בונה (כי דוחסים/לוחצים ביחד). אך הרמב"ם רואה את לבד כחוט עבה — חומר שעובד בדומה לטוויה.

מלאכת מיסך (הלכה י"ד בערך)

הרמב"ם: "דרך האורגים שמותחין החוטין תחילה באורך היריעה וברוחבה, ושנים אוחזין זה מכאן וזה מכאן, ואחד שובט בשבט על החוטין ומסדרן זה בצד זה עד שיהיו כולן שתי ולא ערב."

פשט: תהליך האריגה: תחילה מותחים את כל החוטים לאורך (שתי), שני אנשים מחזיקים משני הצדדים כדי שיהיה מתוח, ומסדרים אותם ישר. זה נקרא **מיסך** — המתחה/הכנה של חוטי השתי.

חידושים:

1. **מה פירוש המילה "מיסך"?** מוצעות מספר אפשרויות: (1) מלשון **מוסך פתח** — הצבה/פריסה; (2) מלשון **סוכה/סכך** — כיסוי; (3) מלשון **מסך** = כיסוי. הרמב"ם אומר שמסך הוא לשון הפסוק.

2. **קשר למסכתא:** מסכתא גמרא אולי נקראת כך מהמילה הזו — כמו יריעה פרושה.

3. **מיסך = שתי, אורג = ערב:** מיסך היא מתיחת חוטי השתי (אורך), ואורג היא הכנסת חוטי הערב (רוחב). מיסך היא הכנה לאורג — שני חלקים של אותו תהליך.

4. **הרמב"ם מטפל במיסך ואורג ביחד** — מה שמעניין, כי הוא שם שתי אבות מלאכות בהלכה אחת, כי הן בעצם חלקים של אותו תהליך.

תולדה של מיסך

הרמב"ם: "והשווה את החוטין עד שיותקנו ויסודרו יפה — הרי זה תולדת מיסך."

פשט: מי שמכה/מיישר את חוטי השתי כדי שיהיו ישרים ומסודרים (כדי שאפשר להכניס את הערב בין כל חוט) — הוא תולדה של מיסך.

חידוש: אם חוטים מתחברים/מתפתלים, אי אפשר להכניס את הערב, לכן היישור הזה הוא חלק מהמלאכה.

מלאכת אורג — שיעור

הרמב"ם: "כדי לארוג שתי אצבעות חייב. וכן האורג שני חוטים ברוחב שתי אצבעות חייב, בין שאורג בתחילה בין שהיה מקצת ארוג והוסיף על אריג שיעור שני חוטים. ואם ארג חוט אחד והשלים בו הבגד, חייב."

פשט: שיעור אורג הוא שני חוטים ברוחב שתי אצבעות. זה תקף בין בהתחלה בין באמצע. אך כאשר מסיימים את הבגד עם החוט האחרון, חייבים אפילו עם חוט אחד.

חידושים:

1. **שתי אצבעות (חצי טפח)** הוא השיעור המינימלי לי של חתיכת בגד שיש לה משמעות — שונה משיעור של חוט (ארבעה טפחים).

2. **חוט אחד בסוף:** כאשר זה החוט האחרון שמסיים את הבגד, חייבים אפילו באחד — כי זה גמר מלאכה.

ארג בשפת היריעה

הרמב"ם: "ארג בשפת היריעה שני חוטים ברוחב שלשה בתי גירין, חייב."

פשט: כאשר אורגים בקצה/שפה של היריעה, השיעור שונה — שני חוטים ברוחב שלושה בתי גירין.

חידוש: בשפה של היריעה צריך עבודה נוספת לסיום/חיזוק. השיעור כאן קטן יותר משתי אצבעות, כי זה דומה ללאורג צלצל קטן — בגד קטן מיוחד (חגורה או משהו קטן).

תולדות של אורג/מיסך**חידושים:**

1. הרמב"ם מביא תולדות שונות: **עושה נפה, כברה, סלה** — כל מיני דברים שעובדים דרך מבנה חוטים (שתי וערב).

2. **מיטה מחבלים** — מיטה שעובדת עם חבלים היא גם תולדה, כי מכניסים חבל למסגרת, בדומה לשתי וערב.

1. **בוצע כמו בוצע את הפת:** המילה בוצע מושווית לשבירת לחם — מפרקים, קורעים.
2. **רק על מנת לתקן:** הרמב"ם מדגיש שהחיוב הוא רק כאשר הוא לא מקלקל את הבגד, אלא הוא עושה זאת כדי לתקן. למשל, כאשר השתי לא יצא טוב, צריך לפרק את החוטים לפני שמכניסים את הערב. זה לא דווקא בגד ישן — זה יכול להיות באמצע עשיית בגד חדש.
3. **מאחה — חיבור מחדש:** מאחה פירושו מחברים מחדש — כמו אחים (אח = אח). התהליך הוא: יש שתי חתיכות שלא מתאימות, קורעים (בוצע) משני הצדדים, ואחר כך אורגים אותם מחדש ביחד. כאשר הוא מחבר אותם — זה בוצע על מנת לתקן. כאשר הוא סתם מפרק — הוא רק עובר על בוצע (בלי היבט התיקון).
4. **סותר את הכלי על מנת לתקנו — תולדה של בוצע.**

קליעה — תולדה של אורג

חידוש — חילוק בין קליעה ואריגה: אריגה היא עם שתי וערב, קליעה היא בלי שתי וערב — זה קלוע כמו צמה. זה בערך אותו רעיון אך בלי מבנה שתי-וערב.

פוצע — תולדה של בוצע

פוצע (פתיחת קליעה) היא תולדה של בוצע, עם אותו שיעור — שני חוטיין.

עד כאן פרק ט'.

3. **[הרחבה: שאלה מודרנית]** מיטה עם קפיצים — האם זה דומה למיטה מחבלים? הקפיץ בא כבר עשוי, אך הכנסת שני קפיצים זה לתוך זה יכולה להיות דומה. גם רשת חלון מוזכרת כהקבלה אפשרית.

תולדה של אורג — מדקדק / כולל נימין

פשט: המדקדק (חוטם) — מפריד בין בתי נירון, הוא מכין את החוטים לאריגה. גם, הכולל עשר נימין — מי שקולע נימין (חתיכות חומר) — הרי זה תולדת אורג.

חידוש: המדקדק הוא בערך אותה עבודה כמו במסך (שלב קודם), רק הוא עושה זאת בשלב הבא של האריגה. שיעור השירה (השארת חוטים בסוף) הוא משיר כלים באורך שתי אצבעות — קשור לכלים ספציפיים (בגדים קטנים).

מלאכת הבוצע

הרמב"ם: "הבוצע שני חוטים חייב. בוצע הוא המפריד את האורג — הוא מפרק את מה שכבר אורג. מי שרוצה לפרק ערב מן השתי או שתי מעל הערב, הרי זה בוצע וחייב. והוא שלא יקלקל אלא שיצטרך לתקן. והוא שיצטרך לאותן החוטיין לאורג מהן בגדים קלים ביותר."

פשט: בוצע הוא ההיפך מאורג — כמו שסותר הוא ההיפך מבונה. אורג פירושו קליעה/אריגה, בוצע פירושו פירוק של מה שכבר קלוע. השיעור הוא שני חוטים. החיוב הוא רק כאשר הוא עושה זאת על מנת לתקן — לא כאשר הוא סתם מקלקל.

חידושים:

תמלול מלא

רמב"ם הלכות שבת פרק ט' — אופה, מבשל, ומחמם מים

הקדמה — מבנה הפרקים בהלכות שבת

דובר 1: היום אנחנו לומדים רמב"ם, ספר זמנים, הלכות שבת, פרק ט'.

הרמב"ם מחזיק באמצע לעבור בקיצור על כל ל"ט מלאכות. בפרק ח' הוא מנה לנו... כלומר, ארבעת הפרקים הראשונים היו דברים כלליים, כמו כללי המלאכות, כללי עונשים על המלאכות, כללים מה מותר לעשות ערב שבת, מה מותר לעשות לחולה. בפרק ח' הוא התחיל לעבור במהירות על ל"ט המלאכות. כשאני אומר במהירות, אני מתכוון אבל הוא לא נותן פרק לכל אחת מהמלאכות. הוא עובר על כל מלאכה, את הבסיס של מה המלאכה היא, מה התולדות שלה, ומה השיעור שלה.

ועברנו כבר על עשר המלאכות הראשונות של לחם, של עשייה שנקראת "סדר הפת". מזריעה, מנטיעה, למדנו כל מיני מלאכות, אבות מלאכות ותולדות מזריעה, חורש, קוצר, מעמר, וכו', ועכשיו אנחנו מחזיקים באחרונה ממלאכות הפת, אופה.

דיון: מדוע הרמב"ם חילק את אופה לפרק חדש?

דובר 1: מדוע בעצם לא סיים הרמב"ם עד שיש כבר לחם אפוי בפרק הקודם? יכול להיות שהוא לא רצה שהפרקים יהיו ארוכים מדי, אני לא יודע.

לכאורה, לכאורה אופה יש בו יותר פרטים. איזה פרק לא כל כך ארוך? הכל ביחד, הפרק הוא עשרים. כן. אופה לכאורה קצת יותר ארוך. נראה שהרמב"ם לא הקפיד שיהיה איזה... הרמב"ם לא הביא את המילה "סדר הפת", הוא נותן רק את הרשימה. כן. הוא ניסה לומר איזה פשט, הרב רבינוביץ, אבל זה לא היה משכנע במיוחד בפרק הקודם. הוא רצה לומר שאופה הוא משהו אחר מכל האחרים. יכול להיות פשוט שזה יותר ארוך, יש יותר פרטים.

הלכה א' — אופה כגרוגרת חייב

לשון הרמב"ם

דובר 1: טוב. אומר הרמב"ם כך, הוא מתחיל עם העיקר: "האופה כגרוגרת" - השיעור גרוגרת. כמו הרבה מלאכות שבת שדיברנו, השיעור הוא כגרוגרת, שחייבים עליו. כמעט הכל גרוגרת היא המינימום של אכילה. דבר שמכניסם לאכילה, גרוגרת היא שיעור אכילה שממלא חצי לחי. כשאדם לוקח שיעור... המינימום שצריך לקחת הוא גרוגרת.

דיון: מדוע גרוגרת ולא כזית?

דובר 2: כן, זה הרי לעניין שיעור כמה אוכלים לגבי יום כיפור.

דובר 1: נכון, אבל זה שונה מלמשל כל שיעורי אכילה שיש בהם מצווה לאכול זה תמיד השיעור כזית. גרוגרת הרמב"ם אמר היא לא אותו דבר כמו כזית, היא קצת יותר מכזית.

דובר 2: נכון.

דובר 1: אתה זוכר?

דובר 2: אני לא זוכר.

דובר 1: מה בעצם הפשט? למה הם הלכו מהשיעור הרגיל שהוא כזית?

דובר 2: אני חושב שהדברים הם הלכה למשה מסיני, ולומדים את זה משם.

דובר 1: גרוגרת לעניין שבת? אני לא יודע.

דובר 2: הלכה למשה מסיני שלומדים מאותו פסוק מפרשת בחוקותי שזה לעניין שיעורים.

דובר 1: כן, אבל אני לא זוכר על זה, אולי.

דובר 2: טוב.

דובר 1: אממ... טוב. אני חושב... יכול להיות שזה דרך אחרת. כשיש עניין שצריכים לאכול משהו, המינימום של אכילה היא אכילה, אבל זה עדיין לא שיעור חשוב. זה לא אותו דבר. אני לא יודע, זה לא הגיוני מה שאני אומר.

דובר 1: סממנים פירושו צבעים, דברים משתמשים בהם לצבוע, כך אומרים כל המפרשים כנראה כאן. כמו שלומדים אצל הקטורת. לא, סממנים זה... אהה. כתוב יוסף סממנים. כן, כתוב אצל רפואה, אבל כאן מדובר... הרמב"ם אומר שהשיעור הוא **כדי לצבוע בגד קטן**. יכול להיות הרמב"ם מתכוון לצביעה, או סממנים של... שהרמב"ם... שיגידו לי שמבשלים משהו שהוא לא לאכילה, או לרפואה, או ל... פירושו שמבשלים לרפואה, טוחנים לרפואה. סממנים בדרך כלל פירושו מבשלים ל... נו? צבע. לצבוע. שימו לב, יש הרי עוד קוראים סממנים.

דובר 2: אוקיי, על כל פנים, כשמבשלים סממנים זה בדרך כלל... לא אוכלים את הסממנים כמו שהם, או לא משתמשים בהם כמו שהם, משתמשים בהם למשהו, להכין צבע, או להכין מאכל, אז השיעור פחות, **כדי שיהא ראוי לדבר שמבשלים לו**. כמה, נניח, אני חוזר לשלי, נניח שסממנים פירושו תבלינים, כמה פלפל צריך כדי לתבל מרק? צריך מעט מאוד, אבל זה מספיק חשוב לעניין, כי סממנים קצת מזה זה חשוב. או לגבי צבע, קצת מצבע חזק זה חשוב. יכול להיות יותר, אני לא יודע, צריך לדעת מה השיעור, אני לא יודע, לא כתוב כאן לגבי ה... אני חושב שהמילה היא פחות, הרבה פחות מגרורת. אתה לא צריך גרורת פלפל, אתה צריך טיפת פלפל כדי לתבל גרורת. יכול גם להיות שגרורת זה לא... זה לא הבדל, זה לא קשור לשיעור כגרורת. השיעור קשור רק למה עושים את זה, נכון? כן.

הלכה ב' – הנותן ביצה בצד מיחם

לשון הרמב"ם

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה, מה קורה... ההלכה הבאה, הלכה ב', אומר הרמב"ם, מה קורה כשבדרך כלל בישול או אפייה מבינים שמיניחים משהו על האש או מניחים משהו בתנור. אבל מה קורה כשעושים בדרך אחרת שזה יהיה חם מאוד?

הנותן ביצה בצד מיחם, ביצה כבר למדנו מתבשלת מהר. אם מישו מניח ביצה **בצד המיחם,** ליד מיחם, כלי שמחממים בו מים חמים, הוא עושה את זה **בשביל שתתגלגל,** שהביצה תהיה מעט מבושלת, מה שקוראים ביצה רכה, שנעשית... הסימן איך יודעים שהביצה כבר מעט מבושלת היא שהיא מסתובבת בצורה שונה מביצה חיה שלא מסתובבת, על כן קוראים לזה נתגלגל. זה לא קשור לבישול שזה יהיה לגמרי קשה והכל. אין מספיק מיחם, בצד המיחם, אבל בצד המיחם מספיק שזה יעשה את הביצה מעט מבושלת **בשביל שתתגלגל. ונתגלגלה, חייב.**

דיון: מה פירוש "בשביל שתתגלגל ונתגלגלה"?

דובר 1: הוא אומר כאן, המילה היא כשהוא הניח את זה בשביל כך. אם הוא הניח את זה כי הוא רוצה שזה יהיה לגמרי מבושול, וזה רק נעשה נתגלגל, הוא עדיין לא סיים את המלאכה שהוא רצה. כן? כי הוא אומר כאן "בשביל שתתגלגל ונתגלגלה". אם הוא לא הניח את זה בשביל שתתגלגל, לא נחשבת כוונתו. אם אדם רצה שהביצה תהיה לגמרי מבושלת וזה רק נעשה נתגלגל... זה לא עובד כך. למדנו הרי במפורש, אני חושב בפרק קודם, לגבי אם מישו מתכוון לשני שיעורים וזה נעשה שיעור קטן יותר, הוא עדיין חייב. אז מה הפירוש "בשביל שתתגלגל ונתגלגלה"? אני לא יודע, אולי זה מעשי. שזה למה נתגלגל חייב להיות, איזה בישול חייב לקרות. אבל... אבל... בשביל שתתגלגל זה לאפוקי מה? רק מה אז? שזה יהיה מבושול לגמרי? איך... איך... אז אתה חייב שזה לא יתבשל? איך... כש הוא מניח את זה שזה יהיה רק מבושול לא נתגלגל, כשזה נתגלגל הוא חייב. אבל אם היה מניח את זה ל... שזה יהיה יותר מבושול מזה, ונתגלגל לא היה מספיק, זה בטח לא יכול להיות נכון. יכול להיות להיפך, אפילו רק נתגלגל זה כבר... אפשר לומר כך, בואו נבין את ההלכה.

החידוש של ההלכה

השאלה היא, מה החידוש של ההלכה? ההלכה, החידוש הוא שלא רק באש, אלא בצד האש, שקוראים תולדות האור, גם חייבים. אבל יכול גם להיות שעומד עוד חידוש, שיש כמו שיעור. מה השיעור? הרמב"ם עצמו אומר איך

דובר 2: למה זה לא בגלל חשיבות? רואים כאן שיעורים מינימליים לגמרי.

דובר 1: אני חושב שזה צריך להיות חשוב לדבר, למשל כדי לקיים. זה משהו אחר. אני מרגיש שזה שונה, אני לא יודע איך לומר.

דובר 2: צריך לאכול משהו, המינימום של אכילה זה כזית. זה לא פשט שצריך לאכול משהו, נכון? זה מאפה אותך עכשיו. זה לא מצווה של אכילה או איסור של אכילה שנאמר שזה כזית. עומד הרי שזה משהו אחר.

בדיוק, למה זה שונה? למה זה נעשה גרורת דווקא?

דובר 1: הרמב"ם אמר כמה גרורת היא לעומת זית?

דובר 2: הוא אמר קודם, כן, בפרק הקודם. לא, הוא אמר מה זה כביצה. אם יהיה לנו כלל פשוט שכזית היא חצי ביצה או שלישי, לפי החישוב שהרמב"ם מחזיק בו.

דובר 1: יכול להיות שגרורת היא לא דווקא גדולה יותר מזית?

דובר 2: גרורת אחד משלושה בביצה.

דובר 1: כך הוא אומר בפרק הקודם. הרמב"ם אומר שזה רק בערך.

דובר 2: וזית הוא אחד מכמה? כמה זיתים זה ביצה? לא כתוב כאן. הרמב"ם אמר גם, אתה זוכר איך כזית הוא אמר כאן? או... לא מזמן למדנו את זה ברמב"ם, מה הפירוש כזית, אמת? הוא אמר כזית... אולי אני טועה, אולי על כביצה. כביצה הוא אמר אצל עיבורין, כשלמדנו אז. נכון, אבל על כזית הוא לא הסביר? אני לא זוכר שהוא הסביר. אז אני לא יודע. טוב.

מבשל, מחמם מים, ומבשל סממנים – מעין אופה

דובר 1: בואו נמשיך. האופה כגרורת חייב. מי שאופה שיעור כגרורת חייב. עכשיו אומר הרמב"ם, החלק הבא אומר הרמב"ם כך, שאופה, המלאכה נקראת אופה, אבל זה לא פשט שכל שאר מיני דרכים של בישול או אפייה שאינם אופה זו תולדה, אלא זה מעין אותו עניין, וזה גם אותה אב מלאכה. הלשון קוראים אופה.

כאן מאוד ברור מה ההבדל בין מעין לתולדה. כי לבשל מים זה אותו דבר כמו לאפות לחם, זה רק יש לזה שם אחר. ולחם קוראים לזה לאפות. זו פעולה אחרת.

דובר 2: כן, אני חושב שהיה לנו גם דבר דומה, שלמשל, כך ראיתי, זורע הוא רובע ונוטע אילן, זה אותו דבר, יש לזה שם אחר. זה כך שאדם לא יחשוב שאב המלאכה הוא השם מאוד חזק דווקא זריעה, דווקא אופה, לא. זריעה פירושה כל מין דרך איך עושים משהו יגדל. אותו דבר אופה פירושו כל מין דרך איך עושים שדבר חי יהיה מבושול.

דובר 1: אז הוא מסביר, אופה הוא פת, אופה פירושו בדרך כלל לאפות לחם, אבל אותו דבר הוא אם זורקים פנימה מאכל, מבשלים מאכל נוזלי, מבשלים, או סממנים צריך לבשל, תבלינים, או המחמם את המים, מי שמחמם מים, הכל מעין אכילה הוא, זה מעין אותו דבר, וכולם עוברים באופה.

שיעורים – מחמם מים ומבשל סממנים

דובר 1: אבל שיעורים כן ייחודי, כל מין אפייה צריך לראות מה השיעור אצלו. אצל לחם דיברנו, כמה לחם זה נחשב רגיל חשוב? חתיכת לחם שגדולה כגרורת.

מה קורה עם מים? מה קורה עם רחיצה? מים שמחממים, השיעור **המחמם את המים כדי לרחוץ בהם אבר קטן**. מסתבר שמחמם מים מסתכלים יותר על משהו לרחיצה מאשר לשתייה. הוא לא אומר כוס קטנה של מים חמים.

כמה? מספיק חשוב לרחוץ איבר קטן של אדם.

והשיעור במבשל סממנים, שונה ממבשל מאכלים שהרי כגרורת. הוא בעצם לא אומר מבשל מאכלים, על סתם מבשל מאכלים זה כגרורת. מבשל סממנים זה פחות מגרורת, כי תבלינים נעשה שאדם יבשל טיפה, כי תבלינים מספיק טיפה קטנה לסיר מרק שלם, אז תבלינים זה הרבה פחות.

דיון: מה פירוש סממנים?

תרגום לעברית

אבל דבר שאין בו ממש, כשנראה מפרשים שאומרים שהרמב"ם מתכוון לומר שכל דבר שמוסיף הבל, אם מכניסים דבר שמתבשל מהר, זה דבר שאין בו ממש. אני לא יודע, כי כל הדברים שמנינו יש להם קשר לאש. דבר שאין בו ממש שאין לו כלל אש, אז אולי נאמר שנמצא דרכים אחרות לבשל.

דובר 2:

לא, דבר שאין בו ממש פירושו שהיה על האש.

דובר 1:

לא, לא על האש, זה סוג של חמין.

דובר 2:

לא, תולדות, לא האש, זה התחמם מאש, ושמים על זה.

דובר 1:

טוב, עכשיו למדנו שתולדות חמה זה... בקיצור, ראינו כאן כך, שבישול פירושו דווקא בישול בחום, בחום, בחום מאש. זה דבר מעניין, כי אפשר לומר שאש היא מלאכה של מבעיר, בישול זה איך שזה עובד. אבל זה לא נראה כך, נראה שבישול שחז"ל מדברים עליו הוא בישול בכוח החום. אם מישוהו מבשל בכימיקלים או במיקרוגל, צריך לדעת.

בישול בתולדות חמה — "המפקיע ביצה בבגד חם או בחול שהוחם מחמת השמש"

אבל ההלכה הבאה תהיה, מה קורה אם מישוהו מבשל לא בחום מאש, אלא בחום מהשמש. הוא אומר כך, **המפקיע ביצה**, אם מישוהו שובר ביצה. מפקיע פירושו הוא מוציא, הוא מוציא את הביצה מהקליפה שבה היא שמורה. הוא שובר אותה על בגד חם, על בגד שהוא חם, או בחול שהוחם, או על החול החם, **שהוחם מחמת השמש**, שהוא חם מחימום בשמש. אבל בשעת נסיעה, אפילו אם זה נצלה בדרך, החום של הבגד החם או החול הרוחה, הרמב"ם פוטר.

החילוק בין תולדות האור ותולדות חמה

למה? לפי החשבון הקודם היה צריך להיות חייב, כי זה ממילא לא ממש על האש. אומר הוא, אבל ההלכה הקודמת הייתה, שבישול תולדות אור, במשהו שנעשה חם מהאש. אבל זה נעשה חם דרך השמש, תולדות חמה, נכדים של תולדות האש. מה שנעשה חם דרך השמש לא נקרא תולדות האש, הוא לא קורא לזה, הוא לא רואה את זה כאילו זה מבושל באש.

לפיכך זה פטור, אין עובר מדאורייתא. אבל **גזרו עליהו**, החכמים כן גזרו על תולדות האור, כמו שגזרו על תולדות חמה, כך גם גזרו על תולדות אור.

דיון: מה קורה עם חמה עצמה?

הרמב"ם עדיין לא אמר לנו מה קורה כשהוא מבשל לא בתולדות שמש אלא בשמש עצמה. השמש צורבת מאוד, והוא שם את זה תחת השמש. האם זה אומר שזה מותר, כי זה לא תולדות חמה אלא חמה עצמה? שאי אפשר להשוות את זה לתולדות האש?

הרמב"ם צריך להיות מותר. הוא רואה את זה כאילו זה קורה מעצמו. השמש עושה את זה, אתה לא עשית כלום. הוא שם את זה. הנקודה היא שמה שכתוב כאן הוא שתולדות, תולדות חמה אפשר להחליף עם תולדות האש, ולכן גזרו. אבל החמה עצמה לא מחליפים עם האש עצמה.

אז הרמב"ם לא מביא שזה מותר. כך צריך לצאת שזה מותר, כי הוא לא אומר שזה אסור. כך אני זוכר, אבל זה לא כתוב כאן בפירוש.

בישול בחמי טבריא

אוקיי. כן. אומר הרמב"ם הלאה, **"וכן המבשל בחמי טבריא וכיוצא בהן"**, ו"כיוצא בהן" פירושו במקומות אחרים, לא רק חמי טבריא, אלא היכן שיש מעיינות חמים, זה גם אותו דבר, פטור. זה פטור מדאורייתא, כי זה בבחינת תולדות חמה, או תולדות טבע, אני לא יודע, הבריאה גורמת לזה להתחמם, פטור, אבל זה איסור מדרבנן לכאורה מאותה סיבה, שזה דומה לתולדות חמה.

הוא מבשל את זה בכזה... אז ביצה, אפילו נתגלגל, פירושו גם מבושל. אולי זה עוד חידוש שעומד בהלכה.

אולי זה סתם מעשי, שזה לא מתבשל בצד החמה, אתה יודע, מלאכת מחשבת. והלשון קצת מעניינת אותי.

לשון הרמב"ם: "המבשל בתולדות האור כמבשל באור עצמו"

אוקיי. אומר הוא, למה חייבים במקרה כזה? הוא הרי לא הניח את זה על האש, הוא רק בסך הכל בישל דרך דבר שחם דרך האש. התשובה היא, **"המבשל בתולדות האור כמבשל באור עצמו"**. כשמישהו מבשל בתולדות האור, כלומר החום שליד הסיר, זה הרי כבר יד שנייה, זה כבר לא החום של האש. האש מחממת את הסיר, הסיר מחמם את הביצה. אבל להלכה הרי אין הבדל בין לבשל על האש או לא לבשל על האש.

הדחה בחמין — מליח ישן, כוליס האיספנין, דג דק ורך

מאותה סיבה הוא אומר עוד הלכה דומה, וכן, בדרך כלל לשטוף משהו במים חמים עדיין לא מבשל, אבל דבר שמתבשל מהר, אומר הוא כך, **המדיח בחמין**, כשמישהו שוטף, הוא מדיח במים חמים, **מליח ישן**, דבר, למשל דג, אני לא יודע, דג או איזה דבר שכבר עשו שזה יתבשל דרך מליחה, זה כבר ראוי לאכילה דרך מליחה, אבל רוצים עכשיו לרענן אותו, אומר הוא שלוקחים חתיכת דג, מולחים אותו שזה יישמר זמן רב, ואחר כך נותנים לו שטיפה במים חמים שזה יקבל קצת... יהיה קצת מרוענן, יהיה קצת מבושל.

או כוליס האיספנין, או מבשלים איזה סוג תבלין, מה פירוש כוליס האיספנין? הוא אומר הרי שזה דג. עוד איזה דג. עוד הרינג כזה. עוד איזה דג שמתבשל מהר, **ודג דק ורך ביותר**, זה דג דק, רך, שהוא הרינג, אני לא יודע. הנקודה היא שזה מתבשל. מה? הנקודה של הדק ורך פירושה לומר שממילא זה קל לבשל. כי זה מתבשל בקלות, זה נעשה עם קצת חמין, דבר רגיל עם החמין הקלים ביותר עדיין לא מתבשל. אבל הדבר הזה חייב, כי הדבר הזה פירושו זה מבושל כבר. **הדחת חמין זהו גמר בישולו**, השפיכה על המים החמים, זה הבישול.

היסוד: שיעור בישול אינו כללי אחד לכל דבר

זה הרי בישול לא מסתכלים תמיד כמה, בכללי, שיהיה שיעור אחד לכל דבר, אלא כל מאכל הסתכלו על כל מאכל מה צריך להיות בישול כזה. הבדל כשנאמר, לשפוך מים חמים על מאכל זה עדיין לא מספיק, אבל למאכל הזה זה מספיק, פירושו זה בישול לדבר הזה, **וכן כל כיוצא בו**.

דיון: כלי שני או כלי ראשון?

דובר 2:

אז החמין פירושו שאפילו כלי שני או משהו כזה?

דובר 1:

זו שאלה אינסופית, אין הבדל אם זה כלי ראשון או... האחרונים מביאים, הם לא יודעים בבירור מתי זה נעצר, מה הוא משהו שמוכן ממים קרים זה לא מבושל, משהו חם זה צריך להיות, נכון? זה לא ברור.

ניתוח: תולדות אור ותולדות חמה — מה החידוש הגדול יותר?

על כל פנים, אז כאן אתה רואה גם שזה דומה לביצה. הוא אומר כך, נראה שתולדות אור גם, אבל תולדות חמה זה גם החידוש השני. זה חידוש גדול יותר. זה דברים שיותר קלים. אם דבר, אפשר לומר להיפך, דבר שלא מתבשל בתולדות אור לעולם, זה צריך אש שלמה, לא עובר סתם כך, כי זה לא נעשה כלום. זה...

אדרבה, החידוש הרי שתולדות אור זה חידוש גדול יותר. אפשר לומר שזה יותר מתולדות אור, זה נכד של האור, כן? כי זה על האש וזה נוגע בדבר שעל האש. זה כבר אחרי ההורדה מהאש, אתה שופך את המים החמים.

כאן הנקודה השנייה, שזה לא שלם, אני לא יודע איך אני קורא לזה, זה אפילו לא בישול, זה לא נעשה קשה, זה הדחה בחמין, זה גמר בישול, זה פעולה קטנה, אבל זה נקרא גמר הבישול של סוג המאכל הזה, זה בא כך.

דיון: "דבר שאין בו ממש"

דובר 1: אבל אולי זה מדבר על משהו כזה, אני לא יודע, אין לי דבר בראש עכשיו. זה נשמע מצחיק, על מה הוא יכול לחשוב?

דוגמה: מיץ תפוזים

דובר 1: מישוהו מבשל מיץ תפוזים והוא הולך לשתות את זה אחר כך. מיץ התפוזים לא השתנה כלום, זה לא נעשה טוב יותר. אם הוא שותה את זה עכשיו חם זה כמו מים חמים.

דובר 2: לא, לא מדברים באופן ש... אוקיי, אז הוא היה לו הנאה ממשוהו מה... תגיד לי דוגמה למה לא עשית שום שינוי. דבר שהבישול לא עושה שום שינוי במאכל.

דובר 1: מיץ תפוזים, מישוהו מבשל מיץ תפוזים. מיץ תפוזים לא טוב יותר אם זה מבושל, וזה לא השתנה שום שינוי, לא השתנה כלום. זה נעשה חם, אסור לחמם.

דובר 2: מים חמים זה דבר אחר ממים קרים.

דובר 1: הייתי שותה מים חמים כמו מיץ תפוזים קר.

דובר 2: יש אנשים שאוהבים יותר מיץ תפוזים חם, אני מוסיף שהם לא אוהבים, אני לא מאוד בטוח.

דובר 1: זה לא, אבל זה לא יותר גרוע ממים, זה לא יכול להיות.

אני לא יודע, מה הפירוש כאן "נאכל שאינו צריך בישול כלל"? משהו שאוכלים אותו חי. אני לא יודע, אני מנסה לחשוב על מה מדברים. אני לא רואה כאן שום... אני מפספס משהו.

דוגמה: תה

דובר 2: אמרת דבר טוב, תה. נניח שלמישהו יש סוג של תה שאתה יכול לשים אותו במים קרים ולשתות, זה נעשה טוב מאוד, ואתה יכול לשים אותו במים חמים ולשתות, אין שום הבדל. "במקרה" הוא שפך עליו מים חמים. אני לא רוצה לפסוק עכשיו, אני צריך לדעת על תה. אבל יכול להיות שזה כבר אינו צריך בישול כלל.

דובר 1: כן, בדרך כלל תה מתיררים בגלל... הוא עושה מי מלח.

דוגמה: מי מלח

דובר 2: אפשר לעשות מי מלח עם מים חמים או עם מים קרים.

דובר 1: אה, זו הייתה דוגמה טובה יותר.

דובר 2: כן, בתה בדרך כלל אומרים שזה כבר מבושל או לא, לרבי יש קשר לשאלה. אבל דבר שהחום לא עושה כלום. זה כן עושה משהו, זה ששמים את ה... כמו שאתה אומר, מי המלח והמים. אבל זה היה ממיס את זה קצת יותר מהר, אולי.

דובר 1: לא, אוקיי.

פטור אבל אסור

דובר 2: זה פטור, פטור אבל פטור פטור אבל אסור. מאיפה אני יודע פטור אבל אסור? כי הם למדו קודם את הסוגיה של מצטמק ויפה לו.

דובר 1: אה, שם לא היה ענין של חשש שמא יחתה.

דובר 2: אבל כל דבר שלא מבושל אסור רק כשמא יחתה. יכול להיות פטור אבל אסור, כי אם יש איזה חשש, ומשהו טוב יותר אם זה מצטמק ויפה לו, אם זה מצטמק ולא יפה לו אפילו אין כאן. אבל על זה הוא אומר פטור, וצריך לבדוק את המציאות הספציפית, כן, אם יש איזה חשש.

הלכה: כמה שבישולו ביחד — כמה אנשים שמבשלים ביחד

דובר 2: כאן הרמב"ם הולך לומר לנו הלכה מעניינת, חידוש שיש במלאכת מבשל. הם למדו קודם, באחד הפרקים הראשונים, שכששני אנשים עושים מלאכה ביחד זה כך: אם רק אחד מהם היה יכול לעשות את זה לבד, האדם השני נקרא רק עוזר ולא בוי ממש. כאן נראה הלכה שקשורה לזה, סוג כזה של הלכה. אומר הרמב"ם, שבעצם ההלכה היא, שבישול יש בו כמה פעולות. לפיכך, כמה אנשים יכולים להיות חייבים על אותה פעולה של לעשות משהו מבושל.

דיון: האם חמי טבריא ממש תולדות חמה?

חמי טבריה לא מתחממים מהשמש. אני לא יודע בדיוק איך הטבע עובד למה מעיינות מסוימים חמים, אבל אני לא חושב שיש לזה קשר לשמש. יש לזה קשר לשמש?

דובר 2:

בוא נסתכל בגמרא על ה... אתה רוצה לשאול את זה?

דובר 1:

אני יכול לשמוע שהמשך יהיה משום תולדות, וכשמבשלים במצב אחר, במים חמים אחרים שחמים מסיבה אחרת, יטעו בתולדות... תולדות האש. בתולדה. בתולדה. זה לא שזה בטוח שחמי טבריה הם מדעית תולדות חמה. זה תולדות חמה, רואים את זה שכשמבשלים במים החמים, יבשלו במים החמים.

הלכה ג: בישול אחר בישול / דבר שאין צריך בישול

אומר הרמב"ם כך, שבישול פירושו מאכל שלא היה מוכן ונעשה מוכן דרך חום. אבל "**המבשל דבר שכבר נתבשל כל צרכו**", אם זה כבר מבושל לגמרי והוא רק עושה שזה יהיה חם יותר, "**או דבר שאין צריך בישול כלל**", או דבר שלא צריך להתבשל בכלל והוא מבשל את זה סתם כך, פטור, כי לא קרה שום שינוי במאכל לכאורה, כן? לא קרה שום שינוי, זה היה ראוי לפני כן.

דיון: מה פירוש "דבר שאין צריך בישול כלל"?

דובר 2:

אתה יודע דוגמה ל"דבר שאין צריך בישול כלל"?

דובר 1:

אתה מתכוון דבר שכבר מבושל לגמרי? דבר שלא צריך לבשל. אבל צריך לדעת, יש דרך לאכול תפוח מבושל, אני לא יודע. "דבר שאין צריך בישול כלל" פירושו שזה לא עזר בכלל לבשל את זה, לא השתנה כלום.

דובר 2:

למשל? מאכל שכבר מבושל, אני מבין. זה אומר בידיד "בישל אחר בישול", למשל?

דובר 1:

כן. אבל מה הפירוש של "דבר שאין צריך בישול כלל"?

דובר 2:

"דבר הנאכל כמו שהוא חי" קוראים לזה ב...

דובר 1:

כן, אבל זו שאלה טובה, שאם מישוהו מבשל תפוח, אפשר לאכול תפוח חי, אבל אפשר לאכול אותו בצורה של קומפוט. מה נאמר שזה לא נקרא בישול? לכאורה מדברים כשלא קרה שום שינוי, ואי אפשר לראות על זה שבישולו את זה. כמו מים שבישלו ואז התקררו. מים זה... זה עכשיו חזרה קר.

דובר 2:

לא, זה לא נוגע, כי כשמבשלים את זה חייבים.

דובר 1:

אבל אולי זה מדבר על משהו כזה... אני לא יודע, אין לי דבר בראש עכשיו. זה נשמע מצחיק, על מה הוא יכול לחשוב? אני לא יודע, הוא מבשל מיץ תפוזים.

הלכה ג (המשך): פרטים בשיעורים ובמעשה הבישול

דיון: "נאכל שאינו צריך בישול כלל" — מה זה אומר?

דובר 1: לכאורה מדברים כשלא קורה שום שינוי, אי אפשר לראות על זה שבישולו את זה. כמו מים שבישלו ואז התקררו, עכשיו חזרה קר.

דובר 2: לא, זה לא נוגע, כי כשמבשלים את זה חייבים.

שופכים מים לתוך סיר שמתבשל כבר, או שהולך להתבשל, שכבר על האש, עושים איזו פעולה של בישול, לשפוך מים לתוך סיר בוער.

את זה אני מביין. אבל את האור אני צריך להבין באמת. אם אתה אומר שהאש לא חזקה מספיק, האש לבדה עדיין לא הייתה יכולה לבשל, אז למה הוא חייב?

דובר 1: אז זה שנתן את האור יהיה פטור, ורק זה שנתן את העצים יהיה חייב.

דובר 2: במקרה הקודם.

דובר 1: במקרה הקודם הוא צריך להיות פטור.

דובר 2: נכון. אז מה ההבדל?

דובר 1: מסיבה כלשהי, שם זה אחרת.

תירוץ: בבת אחת לעומת בזה אחר זה

דובר 2: אחד המפרשים ראיתי אומר שהמקרה הראשון הרמב"ם מדבר כשכולם עושים את זה בבת אחת. הם עושים משחק קבוצתי, הם מתארגנים ביחד, כל אחד עושה חלק מהפעולה. רואים שבסוף התוצאה הייתה שביין כל שישה-שבעה האנשים היה סיר מרק מבושל, כולם עשו את זה. במקרה השני מדברים כשכל אחד עשה את הדבר שלו בלי תיאום. ובמקרה כזה רואים שרק שני האנשים האחרונים עשו שבאמת יוכל להיות מרק. כי אפילו הנותן את האור, אם האדם הבא לא בא ושם עצים, זה היה נכבה, האור לא היה יכול לעשות כלום. אפילו לא נכבה, אבל זו אש קטנה, זה לא היה יכול לבשל את סיר המרק. הגיוני?

דובר 1: אני שומע, אבל זה ענין שצריך להוסיף הסבר שלם שלא כתוב.

תרגום לעברית

דובר 2: כן, אבל החילוק שחסר... כן, זה קצת מעניין.

הערה: אור פירושו אש

דובר 1: אגב, זה לא אור, אור הוא אור, אור הוא אש.

דובר 2: אור כשדים.

דובר 1: אור כשדים, או "באורים כבדו את ה'".

הקושי עם החילוק

דובר 2: כן, אני לא יודע. הגוס הוא פשוט, כי כבר יש שם אש והוא מערבב על האש, כמו שכל הגוס חייב משום מבשל. אבל הנותן סאה על גבי עור זה קצת מעניין באמת. החילוק בין... מה שהיה עומד בשניהם שהוא פטור היה מסתדר, או שעומד בשניהם שהוא חייב. זה שכאן זה שונה זה קצת מוזר לי.

בואו נאריך מעט בפסק של העור. העור עצמו הוא מאוד חלש בלי העצם אחר כך. והחידוש הוא שכאשר עובדים כן בתיאום, האדם הראשון מניח את העור והאדם האחר מניח את העצם, הכל בישול אחד גדול. מה שאין כן כשאין את ה... זו הלכה קצת קשה.

פטור אבל אסור במקרה השני

דובר 1: נכון, גם כל זה רק פטור, נכון? כלומר אסור לעשות זאת. או מותר? בלי תיאום מותר. מותר להניח עור סתם על האש. לא מדברים כאן על אדם שעושה זאת סתם. מדברים כן כשהוא מתכוון שהוא מציל דבר האבוד, אני לא יודע מה, לפני עור, הוא בוודאי יעזור לעשות איסור. יכול להיות שזה איסור משום בשר חי שהוא בכלל מוקצה. אני מתכוון, יש עוד סיבות למה... אוקיי. כן.

פרטים בדיני שיעור הבישול

דובר 2: נכון, כאן הרמב"ם נותן לנו פרטים. הוא אומר שהשיעור של בישול הוא כגרוגרת. הרמב"ם נותן לנו בזה פרטים של השיעור.

כגרוגרת בשנים או שלשה מקומות

אומר הרמב"ם כך: **הניח בשר על גבי גחלים**, אם מישהו הניח בשר על גחלים, **אם נצלה בו כגרוגרת**, אם חתיכה מהבשר, שם שנגע בגחלים, נצלתה, **אפילו בשנים או שלשה מקומות**, אפילו זה לא במקום אחד שיעור

דברי הרמב"ם: כשכבר היה הקדירה על האור

אומר הוא כך: **אחד נתן את האור**, אחד הדליק אש, והשני בא, הוא הוסיף לזה עצים, הוא הוסיף עץ שהאש תהיה טובה יותר. **ואחד נתן את הקדירה**, האדם האחר שם אחר כך על זה את הסיר, ואחר כך בא האדם הבא שפך מים לתוך הסיר, ואחר כך האדם הבא שם בשר לתוך הסיר, **ואחד נתן את התבלין**, ואחד הוסיף את התבלינים, ה-spices לבשר שנמצא בסיר. ובא האדם האחרון **ויגיס**, וערבב את הסיר. זה אחד, שניים, שלושה, ארבעה, חמישה, שישה אנשים עשו כאן פעולות, אבל כל אחת מהפעולות חסרה. אם היה חסר אחד מהאנשים, הסיר לא היה תבשיל טוב, זה לא היה מצליח. בלי האש, או בלי העץ שיעשה שהאש תבער זמן רב, או בלי הקדירה, כל אחד מהם עשה שהתבשיל יוכל להיות. **כולם חייבים משום מבשל. כולם חייבים משום מבשל.** למה? **שכל העושה דבר מצורכי הבישול הרי זה מבשל.** כל אחד שעושה דבר מצורכי הבישול, הרי זה מבשל.

דיון: למה לא חייב משום מבעיר?

דובר 1: צריך להבין, האנשים שנותנים את האור וגם נותנים את העצים, לכאורה היו צריכים להיות חייבים על מבעיר, יותר מאשר על מבשל, לא? או אולי על שניהם?

דובר 2: למה? שם אתה מתכוון הוא שם חתיכה... הוא אומר שהוא מביא את זה שזה מבשל, כך זה נקרא, והוא שם את זה במקום שצריך, על התנור. הוא לא הדליק אש.

דובר 1: אולי יכול להיות אפילו אם הוא כן הדליק אש, הוא הדליק אש כדי לבשל, יכול להיות שהוא חייב שניהם. הוא מביא דבר בוער. אפילו אם הוא כן עשה מבעיר, יכול להיות שהוא חייב שניים, למשל בחטאת היה צריך להביא שתי חטאות, כי ההבערה כאן היא הכנה לבישול.

דובר 2: כן, אז הוא מביא שרש"י טוען שהנותן את העצים חייב משום מבעיר. אבל הרמב"ם לא נראה כך. הרמב"ם נראה שיכול להיות שמבעיר תלוי אם הוא הדליק קצת את האש או לא. אבל כאן, מאחר שהוא מביא את זה לסיר, זה כבר מבשל.

דובר 1: אז בעצם מה שהרמב"ם כאן אומר לנו הוא שבבישול שייך יסוד שכדי לבשל סיר מרק עוף, כמו שכתוב כאן, אפשר שכמה אנשים יעשו פעולות, וכל אחד מהם עשה פעולה שחסרה שזה יתבשל.

מה שאין כן למשל בזריעה, להכניס גרעין לאדמה, לכאורה לא שייך. אחד ימצא דרך איך עשרה אנשים יהיו זורעים, אני לא יודע איך הם יהיו חייבים, כי זריעה פירושה להכניס גרעין לאדמה. זה שניים שעשאוהו. זה אומר שהם לא עושים את אותה פעולה.

המקרה השני: נתנו האור לבסוף

דובר 1: אני רק רוצה לומר הלאה, זה רק אם עשו את זה באופן כמו שהוא אמר, שהאדם הראשון הדליק את האש וכן הלאה. אבל אם עשו אחרת, אחד שם קודם את הסיר על התנור, והתנור עדיין לא מודלק. ואחד שפך מים, ואחר כך אחד שם את הבשר והבשר, ואחד שם את התבלינים. האדם האחרון הלך להדליק אש. אני לא רוצה לומר שהוא האדם האחרון, אלא הלך אחד והדליק אש. אחר כך הלך אחד ושם עץ שהאש תבער היטב. ואחר כך בא אחד והגיס. מי יהיה כאן חייב? **רק שניים אחרונים בפני עצמן**, רק שני האנשים האחרונים חייבים. כי כשאדם שם סיר ריק על תנור קר, הוא לא עשה כלום. אחד שופך מים לתוך סיר קר, הוא לא עשה כלום. אחד שם חתיכת בשר במים בסיר קר, הוא לא עשה כלום. ואותו דבר הלאה. מתי מתחילים לעשות? מתחילים לעשות מאימתי שיש אש רצינית. לא כשיש אור, את זה אני צריך להבין. אבל מהעצים, לפחות.

דובר 2: לא, הייתי אולי אומר לפחות מהאור. אבל אתה רואה שהאור היא עדיין אש קטנה, מהאור לבדו בישול עדיין לא היה קורה כלום.

דובר 1: כן, אבל בהלכה הקודמת אמרנו שגם הוא חייב.

דובר 2: אה, למה הנותן את האור? נותן את האור זה הדבר היחיד שאני מבלבל. אבל אפשר לשמוע, את השאר אני יכול לשמוע, כי פעם אחת

איסור דרבנן, אבל זה בכל זאת איסור. ובגלל זה למדנו קודם שאם שכחו ערב שבת וזה הולך להישרף, מותר לחתוך רק כמה שצריך לסעודה, כי התירו את זה כך.

וכאן מדברים על דבר אחר, הוא הכניס את זה בשבת, והוא רוצה להוציא את זה מהר כדי שלא יעבור על איסור סקילה של אפייה.

דיון: האם זה מקלקל?

אבל אולי זה לא ממש כך, כי זה הולך להיות מקלקל, אם הוא לא יוציא את זה, הוא לא יכול להוציא את זה, הוא הולך אוטומטית להיות מקלקל, כי הוא ילך לתת לפת להישרף לגמרי, לא?

דובר 2:

אז, קודם זה בכלל לא אפוי, זה לא מקלקל.

דובר 1:

למה זה לא מקלקל? אם הוא הכניס את זה לתנור, זה נעשה נא, זה נשרף. מה היה הרגע שהיה... זה לא מקלקל. אם זה לא ראוי, פשוט שזה לא... לא, אני חושב שזה לא, כי רואים שהתירו לרדותה קודם שתיאפה, לפני שזה נאפה, כדי שלא יעבור על מלאכה.

דובר 2:

כן. הרמב"ם לא אומר שסתם אסור, אני לא יודע. קודם גם לא עמד ברור. מה עמד קודם? הרמב"ם עדיין לא פירט את הסדר דרבנן, הוא דיבר מאוחר יותר שמדברים על האיסור שפת אסור. קודם הוא דיבר כעניין אחר, של אם הכניסו ערב שבת כשאסור, מותר לרדות רק באותו שיעור, לאחרים זה יהיה לגמרי אפוי, כל השבת קודם שיכלה וישרף, ואחר כך מותר כן. נכון. אז לא ברור שאסור בכלל. על כל פנים, הרמב"ם, עד עכשיו אנחנו לא יודעים שאסור. אוקיי. כן.

הלכה ט: תולדות מבשל

דובר 1:

אז, אומר הרמב"ם הלאה, עוד תולדות. עד כאן למדנו את האב של מבשל ומעין מבשל, זה נקרא בישול, אפייה, זה כולו אותו דבר. עכשיו הוא הולך לומר תולדות מבשל.

אומר הרמב"ם, **"המתך אחד ממיני מתכות כל שהן"** - זה מעניין, מתכות, כשעושים מתכות זה אותו לשון, מתך. זה שם מפעיל משם הפועל מתכות. אני לא יודע. מה הוא מתכוון הוא מדבר, הוא גורם להימס, נכון? מתכות זה לא להימס, זה דבר שיכול להימס. כן.

אם מישוהו גורם לכל סוג של מתכות להימס, מבשלים, כמו שלמדנו אתמול, כשמבשלים זהב, מפוררים פנימה קצת מתכות. כך כשמבשלים סוג של מתכות שזה יהיה רך, **"או הממם את המתכת עד שתעשה גחלת, או שעשה המתכת עד שתהא כגחלת, הרי זה תולדת מבשל"** - זה תולדות מבשל. זה לא מבשל עצמו, בדרך כלל מבשל זה אוכל. תולדות מבשל זה כל דבר שיש מעלה מלבשל אותו, מלהחמם אותו.

"וכן הממס את הדונג" - זה שעושה, כן? אוקיי. **"או את החלב או את הזפת או את הזפת ואת הכופר ואת הגפרית"** - זה גופרית, כן, סוגים של כימיקלים שגורמים להימס ואפשר להשתמש בהם כמו שמן או אני לא יודע מה. הוא אומר, **"הרי זה תולדת מבשל"**.

"וכן כלי אדמה" - כדי לעשות כלי חרס לוקחים חתיכות אדמה ומבשלים ואופים אותם חזק. **"האופה כלי אדמה עד שיעשו חרס, חייב משום מבשל"**.

כלל: מהו תולדת מבשל

"כללו של דבר" - מה פירוש מבשל? **"בין שריפה גוף קשה באש עד שנעשה רך, או שריפה גוף רך עד שנעשה קשה"** - מישוהו לקח דבר רך ועשה אותו קשה דרך אש, כמו כלי אדמה שנעשה חרס, או להפך, הוא לקח מתכת והוא עשה שזה יהיה רך, הוא חייב משום מבשל, כי הוא שינה את המרקם של דבר שזה יהיה משונה דרך כוח הבישול. זו תולדה.

שלם כגרוגרת, אלא במקומות אחרים על הבשר, הכל ביחד כגרוגרת, אפילו בשנים או שלשה מקומות, הוא חייב כי בישל כדי שיעור.

נתבשל כולו חצי בישול

מה קורה לא נצלה בו כגרוגרת, אבל נתבשל כולו חצי בישול, כל הבשר נתבשל מעט, אבל עדיין לא ראוי לאכילה, עדיין חצי בישול, הוא גם חייב. למה הוא גם חייב? חצי בישול פירושו מאכל בן דרוסאי, זה כבר קצת ראוי לאכילה. לא צריך להשתמש במילה מאכל בן דרוסאי. חצי בישול, זה כבר ראוי לאנשים מסוימים לאכול, או שאפשר כבר לאכול בשעת הדחק, חייב.

דובר 1: זה נקרא באנגלית "rare", לא? אוכלים סטייק כך, כשהוא רק חצי צלוי.

דובר 2: נו, בלשון הקודש זה נקרא נא.

דובר 1: יכול להיות.

דובר 2: נו. כן. אבל, נתבשל חצי בישול מצד האוכל, אבל אם הבשר נעשה רק חצי בישול...

מבשל - המשך: שיעור חצי בישול (מאכל בן דרוסאי)

דובר 1:

חצי בישול פירושו מאכל בן דרוסאי. זה כבר קצת ראוי לאכילה. לא צריך להשתמש במילה מאכל בן דרוסאי, חצי בישול. זה נעשה, זה כבר ראוי לאנשים מסוימים לאכול, או שאפשר כבר לאכול בשעת הדחק, חייב.

זה נקרא באנגלית "rare", לא? אוכלים סטייק כך כשהוא רק חצי אפוי. נו, בלשון הקודש זה נקרא "נא". יכול להיות, כן. נו. כן.

חידוש: נתבשל חצי בישול מצד אחד

אבל נתבשל חצי בישול מצד אחד, אבל אם הבשר נעשה רק חצי בישול, אבל גם לא כל חתיכת הבשר, אלא חתיכה קטנה נעשתה חצי, אני מתכוון, נניח שגרוגרת נעשתה חצי בישול מצד אחד, אבל רק מצד אחד, פטור, כי עדיין לא אפשר לאכול. אף אחד לא הולך לאכול רק מצד אחד של חתיכת בשר. כשיש חתיכה שאתה יכול להוציא את החתיכה, החתיכה היא חתיכה שגדולה מספיק, אז החתיכה... אני לא רוצה לומר שהחתיכה מחוברת לחתיכות אחרות של בשר שלא. אבל אם אין שום דרך לאכול אותה, כי אתה לא יכול לחלק את הבשר רק מצד אחד, זו חתיכת בשר דקה, צד אחד כן וצד אחד לא, אתה באמת תדע.

אם זו חתיכת בשר עבה והיא נתבשלה חצי מצד אחד, אם זה חצי וזה רק מצד אחד, אף אחד לא הולך לאכול. אם זה חצי הכל, אפשר לאכול. אבל שני חסרונות, זה חצי וזה מצד אחד, זה לא... אפילו אם האדם אוכל חצי בישול, הוא לא יאכל את זה כי זה מבושל רק מצד אחד. האוכל בן דרוסאי שהיה אוכל כשהיה חצי מבושל, כל כך נמוך הוא לא ירד. לא, הוא אוכל חתיכות שלמות של בשר, הוא לא אוכל... במזלג, הוא אוכל את כל הדבר לפני כן. אני מתכוון שלא. אברהם זכרוננו לטובה.

דובר 2:

נכון. ההלכה החדשה, פטור עד שיאפה כולו. פטור עד ש... מתי הוא חייב? כשזה נעשה לפחות חצי מבושל, וחתיכים את זה אז. או גרוגרת מלא. כן. זה נושא נוסף... אפשר לעשות פרק נוסף בזה.

הדביק פת בתנור בשבת - רודה פת

דובר 1:

למדנו קודם על פת, למה מספיק שאחד נעשה פריך מצד אחד, זה נגמר אפייה? מה קורה? אדם שכח שזה שבת, והדביק פת בתנור בשבת, הוא הכניס פת לתנור בשבת. אוי ואבוי, מה לעשות עכשיו? אם מוציאים את זה, אפשר עדיין להציל אותו מעבירה של אפייה, מלהיות חייב, אם מוציאים את זה משם עוד לפני שזה נאפה.

אבל יש בעיה, נאפה... יש בעיה, יש איסור חכמים של רודה פת, כמו שלמדנו קודם, שאם הכניסו ערב שבת, מותר לרדות רק שיעור שלוש סעודות, כן? כי רודה פת זה איסור. זה לא איסור גדול, זה איסור חלש, זה

דיון: למה זה נקרא תולדה?

דובר 2:

כוח של אש, זו תולדה, למה? כי אין בזה אוכל. לכאורה, העיקר של אש הוא כשזה אוכל, זה כל החילוק, נכון? או אולי זה אותו דבר, אותו אופן, מקבלים אותו עונש, רק שחז"ל קבעו את הל"ט מלאכות באופה ומבשל. אני רק רוצה להבין למה זה נקרא תולדה, וקודם זה נקרא... מעין אותה מלאכה. כן.

הלכה י: גוּזוּ - אב מלאכה

דובר 1:

אז עכשיו אנחנו הולכים לקטגוריות החדשות של מלאכות, מלהתחיל לקחת מחיה עד שהחיה נלבשת לצורה, ספר תורה. אז הראשונה היא... הגוּזוּ. מתחיל בהגוּזוּ? לא כתוב לפני זה הצד? לא לפני הגוּזוּ?

דובר 2:

הצד צבי. וכאן? תסתכל בפרק הקודם.

דובר 1:

לא, זה לא... זה כשאנחנו עושים בגדים, אז זה... אה, בגדים. אבל זה עושים... מה פירושו ראיתי אותך? סליחה, לא צורה. צורה תופסים צבי, צריך להיות ציידה. זה עושים עם צמר על החיים. לוקחים את הצמר מהצמר, וגוזזים אותו. זה עושים עם בעלי חיים שנשארים חיים. ברוך השם, לא צריך להיות מושך. הצמר והוא נשאר חי. אה, נכון. עור, צריך בעל חי מת. זה ייסורים גדולים לקלף עור. פרווה חותכים. שיער חותכים. אהם.

הגוּזוּ - פשט המלאכה

הגוּזוּ. מה עושים לבגדים? זה הסדר של עשיית בגדים. הוא אומר הרמב"ם. מה האב מלאכה? גוּזוּ, צמר, שיער, מישהו חותך צמר, או סוג אחר של שיער. מבעל חי, מבעל חי. אין חילוק בין חיה חיה או חיה מתה, או מבעל חי, "אפילו מן השלה שלהם". אפילו אם אתה חותך את זה, אפילו זה לא מעורר חתוך, מחתך בעור, שחלפת את כל החיה, ועכשיו צריך להפריד את הצמר מהדחסתות או מה שיש בעור.

דובר 2:

לא, השיער. העור, כן כן. הדחסתות זה החלקים או מה שמוצאים בשיער עצמו. אני אומר, לחתוך את השיער מהעור שעליו זה מחובר, כן כן, חייב.

שיעור גוּזוּ

דובר 1:

זה האב מלאכה. "וכמה שיעורו? כדי לטוות ממנו חוט שאורכו כרוחב הסיט כפול". אם חתכו מספיק צמר או איזה סוג של צמר, שאפשר מזה לעשות חוט קטן. מה פירושו חוט קטן? שהוא ארוך כמו סיט כפול. סיט פירושו כמה מקום יש בין האצבע הראשונה, האגודל, לאצבע הבאה, כן, האצבע.

הרמב"ם הולך לומר את זה. כמה זה הסיט? "כרוחב הסיט כפול", פעמיים כזה סיט. כמה זה סיט? "כדי למתוח מן בוהן של יד", כמה לוקח למתוח מהבוהן, האצבע הגדולה, "עד אצבע שלפניו", עד האצבע, האצבע השנייה, "כשפותח ביניהם כל כוחו", כשפותחים את זה לגמרי. וכמה זה? "והוא קרוב לשני שלישי זרת". זה שני שלישים של זרת. זרת היא האצבע האמצעית. זרת היא שלושה טפחים. בקיצור, זה קרוב לשני שלישי זרת, שני טפחים בערך יוצא. ושניים מזה זה ארבעה טפחים.

דובר 2:

יפה מאוד. נכון, זה השיעור שמשמשים כשעושים עם חוט. פחות מזה פירושו כבר לא חוט חשוב, זה כבר שיעור חשוב. כן. זה עדיין לא ציפוי חשוב, אבל זה כלום. לא אפשר לעשות כלום עם פחות מזה.

יפה.

תולדה של גוּזוּ

דובר 1:

מה התולדה של גוּזוּ? אומר הרמב"ם, "התולש כנף מן העוף", מישהו תולש כנף מעוף. הוא תולש כנף מעוף. זה אומר שיש להם גם נוצה, או נוצה יכולה להיקרא ממש שיער. נוצה היא השיער של... הוא תולש. האם...

תולדת גוּזוּ - נוצה מתרנגולת

דובר 1: לא כל כך חשוב אולי לעשות. לא אפשר לעשות כלום עם זה, עם פחות מזה. כן. נכון.

ומה התולדה בגזיזה? אומר הרמב"ם, התולש כנף מעוף. מישהו תולש... נוצה? כנף פירושו כנף. כן, כנף. הוא תולש כנף מהתרנגולת. זה אומר שיש גם נוצה, או נוצה יכולה להיקרא... נוצה היא השיער של התרנגולת. לא חותך. כי הוא תולש את הכנף, הוא... אולי זה שובר איבר מן החי. אני מתכוון, זה צד אחר. הוא תולש נוצה מהתרנגולת. גם כנף כשכתוב לא פירושו כנפיים, זה פירושו נוצות כאלה.

זה נקרא תולדות של גוּזוּ. זו תולדה. למה זה לא האב? כי זה לא שיער. זה נוצה. זה משהו אחר... דומה, זה תולדות של גוּזוּ.

טווייה על בהמה חיה

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה, מה קורה למישהו... הוא לא חותך את הצמר מבהמה, אלא יש לו את הבהמה, והוא עושה על הבהמה, עושה טווייה, הוא עושה חוט ארוך, אני לא יודע מה הוא עושה על הצמר, שאפשר אחר כך לחתוך. באופן זה בנות ישראל עשו טווי צמר עזים, כתוב שם ברש"י, שהן עשו את היריעות, הן עוד התחילו לעבוד עם הצמר, כשהוא עוד היה על בעל החי. זה עוד איזה אופן, רואים שזה איזה דבר שעושים לפעמים. פטור כי דרך עזאזא בקחס, לא דרך עזאזא, זה לא כך מכינים את הצמר.

למישהו שלא מתעסק... אבל זה גם לא חייב כטווה, כגוּזוּ אתה בטוח שלא, אבל כטווה כן. אבל זה לא צמר, בכלל זה השתעשע עם השיער של הבהמה, כמו שמישהו עושה פאות יפות, ומישהו עושה שיער של בהמה שחיה עדיין, אפשר לעשות עם השיער משהו כזה. אבל זו לא הדרך הרגילה. אז הדרך הרגילה היא שפטור הוא מביא, הוא מה שמוזכר, שהיו עושים את זה כתוב טווי עזים יש מחלוקת רש"י ותוספות, יכול להיות רש"י אומר שמי שהוא חכם גדול, מי שהוא כן יכול לעשות את זה, הוא כן ייקרא בעל מלאכה, לגביו זו דרך. אבל תוספות טוענים שלא, שמי שלא, שמישהו עושה כך זה בטלה דעתו, זו לא הדרך הרגילה.

יכול להיות שהנשים במשכן עשו את זה דווקא כי הן רצו שיוכלו לעשות את זה גם בשבת, הן רצו שיוכלו כבר להגיע מהר יותר.

דובר 2: לא, אבל לומדים... לכאורה קשה לי, כי לומדים את כל מלאכות שבת ממלאכת המשכן. אם עשו שם כך, היה צריך להיות שם אסור.

דובר 1: אז לפי רש"י זה מסתדר, כי אם זה היה נחשב בגדים חשובים מספיק בעניין משכן, היה זה נחשב שיעור טווייה, היה זה נחשב טווייה, זו קושיה.

תרגום לעברית

אומר שם רש"י, אם הוא עושה זאת כמומחה, מי שהוא מומחה, אצלו זה נורמלי, אצל אדם רגיל זה לא נורמלי. כך אומר רש"י, זה רק לא נורמלי עבור יהודי פשוט שלא יכול לעשות זאת. והרמב"ם מדבר גם על יהודי פשוט. הרמב"ם לא אומר את החילוק. לכאורה זה באמת לא מלאכה דרך איר, אבל צריך לדעת מה הנשים עשו שם במשכן, מה הפשט בזה.

דובר 2: לא, צריך אבל לומר שזה לא דרך.

דובר 1: כן, אמת, כי הקושיא היא כן. אבל הרמב"ם לא אומר שזה לא דרך. ואקיי. עוד תולדה של גוּזוּ. אני לא יודע אם זו קושיא על המשכן. אני לא יודע אם במשכן הייתה בעיה עם תלוש ולו מן המחובר, אני לא יודע מה. אם הוציאו אותו, אז זה קיבל שם כשרה סחורה. עשו את הטווייה על העיזים, וחתכו אותו כשכבר היה צמר חתוך.

דובר 2: שוב, טווייה, גזיזה, וכל המלאכות האלה לומדים מהמשכן. אם במשכן היו עושים כך, צריך לומר שהיו אחרים שעשו אחרת.

דובר 2: אומרים שכשחותכים שם ביבלת בא בדרך כלל דם, אז יכול להיות שהוא כבר התכוון לדם.

דובר 1: לא, אני אומר שיכול להיות שהוא תמיד אסור, הוא פטור אבל אסור יהיה גם כי זה איסור חבורה. אני לא יודע. לא תמיד בא דם, כן? אוקיי. זה כבר מזמן לא היה רחמנא ליצלן.

הלכה ט: שיעורי גוזז – שתי שערות, לבנות מתוך שחורות

דובר 1: מה השיעור של גוזז? של הגזיזה, הוא כבר אמר את השיעור של עשיית אפודים. אבל מה כשמישהו חותך את שעריו, כמה השיעור? "נוטל שערות בכלי, כמה יהא חייב? שתי שערות." שתי שערות זה תמיד שיעור חשוב של שערות, נעשים גדול עם שתי שערות.

"ואם לוקט לבנות מתוך שחורות", אם האדם נמצא באמצע עובר על... הרמב"ם לא קיבל... הרמב"ם הביא לבנות מתוך שחורות כשדיברנו על לא תלבש? אני לא זוכר. כן, אני חושב כך. הזוהר אומר את זה, כתוב איפשהו. "ואם לוקט לבנות מתוך שחורות", אז לא צריך שתי שערות, "אפילו אחת חייב", כי כל שעה הוא רוצה להוציא, כי זה מפריע לו. אפילו אחת חשובה. כן.

ציפורן שפרשו רובן / ציצין של עור

דובר 1: כבר, ציפורן. דיברו גם על ציפורן, אם תולשים ציפורן, האם זה גוזז? אומר הרמב"ם כן, אבל בכלל הזה, "ציפורן שפרשו רובן", שרוב ממנה כבר נפל, אבל עדיין יש "ציצין של עור", או "ציצין של עור שפרשו רובן", שזה חתיכות עור שכמעט לגמרי ירדו, אבל עדיין מחובר. אז כן, "אם פרשו כלפי מעלה ומצרת אותו", זה אומר כלפי מעלה, זה אומר שזה מתגרד בבגד, כי זה נעשה עכשיו מצב חד כזה, או בעור, משהו מפריע, זה מצרת אותו, אז "מותר ליטול אותה בידו". זה אומר, הוא רואה שגוזז הוא כבר לא, כי זה כבר פרשו רובו, זה רק איסור דרבנן, אז כשזה במקום צער, מותר ליטול בידו, "אבל לא בכלי. ואם נטלו בכלי", הוא פטור.

"ואם אינו מצער אותו, אפילו בידו אסור." ההיתר של ביד הוא רק כשזה מצער, אם זה לא מצער אסור ביד גם כן. "ואם לא פרשו רובו", אם לא נתלש רוב הציפורן או העור, "אפילו מצער אותו אסור ליטול בידו. ואם נטלו בכלי", הוא חייב.

זה אומר, צריך להיות שני תנאים: צריך להיות גם פרשו רובו וגם מצער אותו, ואז ביד מותר ובכלי פטור. אם חסר אחד מהתנאים, זה אומר שזה לא פרשו רובו אפילו אם זה מצער, אז בכלי הוא אפילו חייב. נכון? כן.

אב מלאכה: המלבן

הלכה י: המלבן – ניקוי צמר ופשתן

דובר 1: כבר, עכשיו נראה את אב המלאכה הבא, שנקרא המלבן. מלבן פירושו לנקות את הצמר והפשתן, לכבס את הצמר והפשתן שיהיו ראויים. כבר, אומר הרמב"ם, מה האיסור העיקרי של מלבן? אב המלאכה של מלבן הוא "המלבן", מי שמלבן, הוא מכבס, יש צמר, יש פשתן, יש שני, שלושה מיני סחורות, שלושה מיני צמר מבהמות שעושים מזה סחורה, "וכן כל כיוצא בהן", ממשיך דרכו של אליהו הנביא.

הלכה י: מלבן – ניקוי צמר ופשתן

דובר 1:

מלבן פירושו לנקות את הצמר והפשתן, לכבס את הצמר והפשתן שיהיו ראויים.

אומר הרמב"ם, מה האיסור העיקרי של מלבן, אב המלאכה של מלבן? **המלבן, מי שמלבן, הוא מכבס, בין צמר, בין פשתן, בין שני, שלושה מיני סחורות, שלושה מיני צמר מבהמות שעושים מזה סחורה, וכן כל כיוצא בהן, ממה שדרכו להסלבן, כל הדברים שצריך לכבס, חייב. צמר ופשתן גדלים. וכן כל כיוצא בהן ממה שדרכו להסלבן, כל דבר שכחלק מההכנה שיהיה, שיוכלו לעשות ממנו סחורות, צריך לנקות אותו, חייב.**

דובר 1: לא הכל היה כך. היה מצב מסוים של טווייה שעשו באופן זה, לא כל הטווייה במשכן הייתה כך.

אוקיי.

דובר 2: חוץ מהעזים היה עוד. היה עור תחש וכל הדברים האלה שכתוב שם.

דובר 1: עוד תולדות אומר הרמב"ם כך. עוד תולדות של גוזז.

דובר 2: מה שאמרו קודם היה א'. אתה מתכוון לצמר, הטריילס שבאו.

דובר 1: כן, אמת.

תולדת גוזז – נוטל ציפורניו ושעריו

הלכה ח: נוטל ציפורניו ושעריו – בכלי חייב, ביד פטור

דובר 1: אומר הרמב"ם כך, עוד תולדה. בדרך כלל גוזז מתכוון לחלק מהכנת סחורה. כשאדם חותך את שעריו, או "הנוטל ציפורניו", מי שחותך את ציפורניו, או את שעריו, או הוא חותך את שפמו, זקנו, או את זקנו, "הרי זה תולדת גוזז וחייב". זו תולדת גוזז והוא חייב.

זה מאוד מעניין, כי בדרך כלל גוזז פשט כי הוא רוצה בזה. נוטל ציפורניו הוא כי הוא לא רוצה בזה, הוא זורק את זה מיד. זה מאוד שונה מגוזז. אבל חז"ל אומרים שזה נקרא תולדת גוזז. באמת אף אחד לא מחשב את זה, כי הוא רוצה להיות יפה, הוא חותך את הציפורניים כי הוא לא רוצה להיות עם ציפורניים. מאוד מעניין שזה נקרא גוזז, כי גוזז פשט כי רוצים בזה כן, לא כי חותכים את זה כדי לזרוק.

אוקיי. אבל זו תולדת גוזז וחייב.

אבל זה דווקא... אבל "והוא שנטל בכלי". זה רק אם הוא חותך בכלי. נראה שאז זה דרכו. "אבל אם נטל בידו", אם מישוהו חותך, הוא תולש ביד שיער, או הוא תולש את ציפורניו ביד, "בין לו בין לאחור", הוא עושה זאת לעצמו או לאחור, הוא פטור. פטור, לכאורה אסור, אבל פטור. כי זה לא הדרך. כן.

חותך יבלת – פטור אבל אסור

דובר 1: כן. "וכן", עוד דבר שאינו תולדה, זה פטור. משהו שהיית יכול לחשוב שזה סוג של גוזז, היית יכול לחשוב שזה כמו נוטל ציפורניו, אבל הנה זה לא. "החותך יבלת", אם מישוהו חותך יבלות "מגופו, בין ביד בין בכלי, פטור, בין לו בין לאחור", כי זה לא נקרא גוזז.

אבל זה אסור. רק בבית המקדש מותר. ומכיוון שמותר בבית המקדש, דברים שאסורים רק מדרבנן מותרים במקדש, כן, שבות מותר במקדש. ממילא מותר "לחתוך יבלת". אבל אי אפשר להביא יבלת, יבלת היא מום בבהמה.

אה, אז... כהן, אומר הוא, כהן, "אוחזת בכהן", הוא לא יכול לעשות את העבודה אם יש לו יבלת, צריך להסיר אותה. מותר להסיר אותה ביד, אבל לא בכלי. זה אומר למה? אף על פי שביד פטור, נראה שביד זה עוד פחות הדרך. כן, אפשר לעשות זאת ביד, כן, נראה שהם לא יעשו בכלי שדומה למורט. אצל הספרדים יש חילוק בין יד וכלי, כאן אין חילוק.

זה הכל יבלת שעדיין מחוברת לגוף, שעדיין חיה, עדיין לחה. אבל מוסר יבשו, זה כמו שלמדנו אתמול על עץ שכבר התייבש, הוא כבר לא שולח יניקה, אז אפילו בכלי עבור עובד.

דובר 2: איר, זה עולה על בית המקדש, או זה עולה על כולם? לייט מהכהנים? לא, אצל עובד.

דובר 1: לא, זה עולה על בית המקדש.

דובר 2: מה זה אומר אצל עובד?

דובר 1: בדרך כלל בבית המקדש צריך לעשות ביד, אז, כשזה יבש, מותר אפילו בכלי.

דובר 2: אה, אבל יבש לא עוזר, לאדם אסרו הכל, אפילו יבש.

דובר 1: כך כתוב כאן ברמב"ם בהתחלה.

כמה שיעורו? מה השיעור של כמה צמר לכבס? זה אותו שיעור שלמדנו כדי לטוות ממנו חוט אחד, לעשות ממנו חוט אחד. כמה גדול יהיה החוט? ארכו כמלא רוחב הסיט כפול, האורך יהיה כמלא רוחב הסיט כפול, כפול מרוחב הסיט, שהרמב"ם אמר קודם שהאורך ארבעה טפחים. הוא לא אומר כאן את המספר, אבל זה יוצא כך. הוא אומר כאן רק את המונח.

הלכה יא: תולדת מלבן — מכבס וסחיטה

מכבס — כיבוס בגדים

דובר 1:

מה התולדות של מלבן? אומר הרמב"ם, **המכבס בגדים, מי שמכבס כביסה, הרי זה תולדת המלבן וחייב.** זו תולדה של מלבן והוא חייב. זאת אומרת אף על פי שזה לא מלבן שנעשה באופן שמכניס את הסחורה, זו סחורה מוגמרת, רק מנקים אותה, הניקוי גם חייב.

סחיטה — סחיטת מים

דובר 1:

אומר הרמב"ם הלאה, **והסוחט את הבגד עד שיוציא המים שבו, סחיטה, אם הבגד של מישוהו רטוב והוא סוחט את המים, סחיטת המים היא סוג של כיבוס, הרי זה מכבס וחייב, שהסחיטה מצורך הכיבוס היא, כמו שהגסה מצורך הבישול.** אפילו תסתכל על זה שזה כבר אחרי שכבר עשו סחיטה, זה רק לסיים, אבל אתה רואה גם בהגסה, המגיס לא הדליק ולא בישל, אבל זה חלק מלסיים את הבישול. בדיוק כמו שכיבוס יש לו שלבים שונים, אז כיבוס, תסתכל במכונת הכביסה שלך, תראה שיש לה שלבים שונים. שלב אחד זה שמכניסים מים, שלב אחד זה שמכניסים סבון, שלב אחד זה שסוחטים. אז סחיטה היא חלק מ...
דיון: סחיטה שלא לצורך כיבוס

דובר 2:

אז הסוחט הוא בגד שמדברים כאן באמת הוא כשהוא עושה זאת ככיבוס. אם זה נרטב והוא לא נוח ללבוש אותו, לכאורה צריך להיות סוג אחר, זה לא סחיטה של כיבוס.

דובר 1:

לא, זה לא. כי הוא סוחט את בגדו כי יש בו מים, הוא רוצה להוציא את המים. הוא לא רוצה בזה לנקות את הבגד, זה לא חלק ממכבס.

דובר 2:

לא יודע, צריך לדעת. לא ברור לי. כך יש מה שעושים, כמו שהבאת, אני רואה שהוא מביא שיש משהו לא ברור.

דובר 1:

משמע, אם הרמב"ם אומר שזה מצורכי, זה אומר שאם זה היה מנוקה לפני כן, או משהו חייב להיות קשור לניקוי, לא סתם סחיטה בעולם. אבל צריך לראות, אולי אצל הרבנן יש כן, צריך לראות מה למדו הרבנן מזה.

דיון: סחיטה של בגד מול סחיטה של פירות

דובר 2:

אמת שהיה גם את הדבר של הוצאת לחות ממקום גידולו, היה לנו אתמול כדש. אבל זה משהו אחר מסחיטה.

דובר 1:

לא, כי המים זה לא פירות.

דובר 2:

כן, כי ההוא הוא במקום גידולו, ההוא הוא לחות שנשמרת, שקשורה לגידול, והוא מוציא אותה.

דובר 1:

זה דומה, אבל זה מלאכה אחרת. שניהם נקראים סוחט, אבל זה לא אותו דבר.

דובר 2:

נכון. כן.

דובר 1:

הסוחט שלנו הוא ענבים, מה שלא יהיה, ענבים וזיתים בענבים, וכאן הסוחט הוא בגד. לא אותו דבר.

סחיטה בשער ובעור

דובר 1:

יש סחיטה אחת בשער. **שער אין בו סחיטה.** זה אומר, כיבוס אולי כן יהיה אם הוא ימצא דרך לעשות בגד של שער אפילו. אבל על סחיטה לא שייך, למה? מציאותית, כי זה לא סופג. כך מביא הוא מרש"י.

"וכן הדין לעור שאין חייבין על סחיטתו". גם עור לא חייב סחיטה, כי על עור זה כמו water resistance. זה עולה על העור, אבל זה לא נכנס לתוך העור.

זה קצת מעניין, כי אם מסתכלים עמוק בדברים, רואים ש... אף אחד לא נכנס ומסתכל עמוק. אוקיי. כן. מי רוצה להסתכל כאן עמוק? כל דבר אפשר לשאול. זה לא science. מדברים על הלכות מאוד פשוטות. אף אחד לא רוצה לשמוע מה קשה להבין.

אבל כל שיעור קטנה היא כמו שיעור. רק בגלל שזה צרור התיכות שער, יש מקומות קטנים שהמים יכולים להישאר. זו סחיטה. עור מאוד דחוס. אמת. זה באמת החילוק. מה יש פה פשוט חילוק? מה המציאות שיש חילוק? מה אתה רוצה, טכנית, מדעית זה אותו סוג עניין. לא מזה, לא מזה דיברה התורה. החכמים אמרו כך את ההלכה. טוב מאוד.

הלכה יב: מנפץ — ניפוץ צמר ופשתן

דובר 1:

עכשיו נראה את ההלכה הבאה. ההלכה הבאה, כן. מנפץ פירושו לנפץ את הצמר והפשתן כחלק מההכנה. לעשות ישר, קצת לסרוק, קצת לפזר. לסרוק, כן, אוקיי.

המנפץ את הצמר או את הפשתן או את שאר מיני קווצין, חייב. וכמה שיעורו? גם אותו כלל אריגה שאמרנו, חוט אחד ארכו ארבעה טפחים. בכל הבגדים השיעור הוא חוט ואורכו ארבעה טפחים. כשעושים חוטים לבגדים, כן.

תולדת מנפץ — גידים

דובר 1:

מה התולדה של זה? כי מנפץ הוא גידים. גידים משתמשים בהם גם לעשות בהם דברים. כמו בספר תורה תופרים אותו עם גידים. עם גידים אפשר גם לעשות סוגי סחורה. ומי שמסרק את הגידים עד שיעשה כצמר, כדי לטוות אותן, כדי שיוכלו לטוות עם הגידים, הרי זה תולדת מנפץ וחייב. אז זו תולדת מנפץ.

הוא לא היה לו דוגמה של מנפץ, עוד דוגמאות. לא כל הלכה יש... לסרוק את הפאות לא נקרא מנפץ, נראה כאן. זה לא כתוב. כן. זה לא כתוב דבר כזה. כבר. אוקיי. עכשיו נמשיך הלאה, כן? צובע? מה קרה כאן? צביעה. אה, צביעה. מי שצובע. אומר הרמב"ם כך. אה, יש צביעה, סליחה.

הלכה יג: צובע — צביעה

דובר 2:

צביעה פירושה מי שעושה אנשים אחרים לאפיקורסים.

דובר 1:

אוקיי, בקיצור, הוא צובע. כן, הוא צובע. צובע זו לא המילה הנכונה. הוא צובע, כן, הוא עושה צבעוני, צובע, כן.

הצובע חוט שאורכו ארבעה טפחים, פירושו הוא צובע חוט. שיעור החוט אנחנו כבר יודעים, ארבעה טפחים. או שהוא לא צובע חוט, אלא הוא צובע חתיכת צמר שממנה אפשר לעשות חוט כזה, זה אומר שהצמר

אחרים. אומר הוא שטווה הוא כל דבר שאפשר לעשות טווה, ממילא אני כאן טווה, זה בעצם מסביר על הדבר מכל דבר הנתפס, אין חילוק מה, זה צמר, זה פשתן,

מלאכת טווה (המשך) – הרחבה בשיעורים ובסוגים

דובר 1: אפילו מי שלמד את זה שלוש פעמים לפני שתי דקות לא יודע מה זה אומר. אוקיי. כן.

הטווה, אורך ארבעה טפחים מכל דבר הנתווה. מכל דבר שעושים ממנו חוט. כלומר, כמו שנאמר, צמר, פשתן, מה שלא יהיה. טוב מאוד.

אה, אומר הוא שכאן יש חילוק בין קודם שאמר שעל שער לא נקרא מלבן, או על דברים אחרים. אומר הוא שטווה הוא כל דבר שאתה יכול לעשות טווה. לכן, אני צריך טווה. זה בעצם מסביר על הדבר "מכל דבר הנתווה", אין חילוק מה. זה צמר, זה פשתן, זה שער, זה נוצה.

מהי נוצה? נוצה היא כנראה אפשר לומר שנוצה היא באמת נוצה. נוצה למשל אינה גיזה, אבל טווה כן יש. **או יש אומרים גדילין וכל היוצא בהן חייב.**

תולדת טווה – העושה לבד

מהי התולדה? **הרוצה לבד.** מי שעושה סחורה, הרי זה תולדת טווה וחייב. לבד הוא הלבד, כן? לא... זו סחורה שאינה... כמו הפנימי של שמיכה, שהוא סתם חתיכות דחוסות. זה סתם דחוס. זה לא כמו שחושבים עדיין. לבד, כן, או כמו שהוא אומר, הלבד נקרא כך. זו לא טוויה אמיתית. הבטנה, הבטנה הפנימית של מעיל, או מה, רואים שזו סחורה חלשה יותר, זו לא סחורה תפורה, זה חתיכות קטנות דחוסות של נוצה או מה.

והוא שילבד דבר שאפשר לטוות ממנו אורך ארבעה טפחים בעובי בינוני. כמה הוא העובי? אורך הוא אמר, העובי הוא **בעובי בינוני.** כי כאן יש חידוש, כי בדרך כלל חוט לא צריך לומר, חוט הוא חוט. אבל כאן, כי זה לא חוט, זה חוט מזויף, צריך לחשב שאם היה חוט, היה יוצא ל... דבר... כן, בערך.

דובר 2: אה, עובי בינוני לא אומר חוט? אתה צריך להיות... מה זה בינוני אני לא יודע עכשיו.

דובר 1: חוט רגיל, לא חוט דק מאוד, לא חוט עבה מאוד, חוט רגיל. אוקיי.

השגת הראב"ד – האם לבד הוא תולדת בונה?

אבל הראב"ד לא מבין מה זה טווה, הוא סובר שאולי זה תולדת בונה. הראב"ד לא מבין את ההלכה. כמו ברמה הזו. אין לו הבנה. הוא אומר בבירור שאין הבנה. הרמב"ם הסתכל, שהוא עושה חוט! רק חוט עבה כזה.

מהו חוט? משהו דחוס. חוט הרי אתה רואה. זה דרך אחרת של דחיסה. זה דחיסה. ובדרך כלל עושים חוט אחר כך מהחוט עם העובי לבגד. הוא עשה גר הראב"ד משהו לא מסכים. הוא לא מבין למה זה נקרא טווה. הוא אומר והייתי חושב שזה יותר כמו לעשות מארוז. אה. זה בונה. יכול להיות. הוא לוקח חתיכה קטנה עשויה מדבר אחד. אה. אוקיי, עוד קצת לאחס.

זה לעניין הזרד, צריך לדעת, איזה מלאכות צריך לעבור האדם, לפי הרמב"ם עד שעובד על דעות, ולפי הראב"ד עד שעובד על דעות. אה. אה. שני בטאריבר, ונרן.

מלאכת עושה שני בתי נירין

וכשפעם אחת עושים את זה, שמכניסים את החוט לבתי הנירין... זה לא כל כך מסובך! היום גם יש דרך כזו, ומכונת תפירה כמו שמישהו ראה פעם, וזה אומר כך שזה לא תפירה, אבל כדי לתפור מכניסים ללולאה, שזה יחזיק את השתי והערב... אבל מה פירוש העושה? עושה לא אומר מי שעושה את המכונה או מי שמכניס את החוט למכונה... חייב... כשזה נראה גם תולדות...

תולדות עושה שני בתי נירין

מהן התולדות? אומר הרמב"ם שלעשות רשת זה גם כך, יש לך למשל את המסגרת העגולה של הרשת, שאליה צריך לחבר חוטים ולמשוך אותם לצד השני, זה ממש אותו דבר כמו להכניס חוט למכונה אחרת ולמשוך אותו, כך

מספיק כדי לעשות ממנו חוט של ארבעה טפחים, **שאפשר לצבוע מהחוט הזה, חייב.**

צבע המתקיים – צבע שמחזיק

דובר 1:

אומר הרמב"ם, איזה סוג צבע חייב? אומר הרמב"ם, צביעה פירושה צבע חזק. אם הוא צובע במשהו שלא מתקיים, זה לא נקרא. **אינו צובע חייב עד שיהיה צבע המתקיים, צבע שמחזיק. אבל צבע שאינו מתקיים כלל, אבל אם הוא משתמש בצבע שלא מחזיק בכלל, כגון שהעביר סרקא או ששר, איך אומרים את המילה הזו, על גבי ברזל או נחושת שצבעו, ואנחנו יודעים שזה לא יחזיק, וזה יירד מהברזל והנחושת, זה לא סופג צבע, פטור, שהרי אינו מעביר לשעתו, הוא באמת מכסה את זה עם הצבע, אבל בבת אחת שתיים הצבע לא נשאר בכלל כי זה יורד.**

דובר 2:

כמו שאתה אומר, מעביר זה לא צובע, אבל זה לא. אה, זה לא מזל. הוא שם את זה ולא נשאר. **וכל שאינה מלאכה מתקיימת בשבת, פטור.**

דובר 1:

אז, אבל זה פטור. זה פטור אבל אסור. זה אומר, חד פעמי, זה אומר טוש מחזיק או דבר כזה, פטור.

הלכה יד: תולדת צובע – עשיית צבע

דובר 1:

תרגום לעברית

מהי תולדה של צביעה? תולדה של צביעה היא כשאתה מכין את הצבע. כן, אה, להכין צבע. **העושה איזה צבע, כשאחד עושה את הצבע של הצבע.** כן, אם אחד עושה צבע, זה הולך לעשות את העולם. הרי זה תולדת צובע וחייב. מהי תולדת צובע? הוא עושה צבע. צבע הוא כלום, צבע הוא מים. **כיצד אמר, שנתן קלקנתוס לתוך מי עפצא, שנעשה הכל שחור.** קלקנתוס הוא הצבע, והעפצא הוא המים, הבסיס שיכול להיות שחור. שנעשה הכל שחור, הכל נעשה שחור. **או שנתן איסטיס, מין דיו אחר, לתוך מי כרכום, מין בסיס אחר, מין מים אחר שמקבל את הצבע, שנעשה עכשיו הצבע, שנעשה הכל ירוק, וכן כל כיוצא בזה.**

מעניין, כי ברמב"ם כתוב, אני לא יודע אם קלקנתוס, עפצא, אם הדברים היו אקטיביים. הרמב"ם מביא את הלשונות מהגמרא. כן, אני חושב שכן. זה היה אחר כך. כן, הרמב"ם אמר אחר כך, אני זוכר שהוא אמר אחר כך ספר תורה, שצריך לעשות מזה. אני לא יודע. זה לא ארשיב לאירן. כרכום זה לא כורכמא? זה סוג של תבלין, זה כתום מאוד חזק. קומין? קומין. כן. משהו אחד מהדברים. בקיצור, זה תבלין, משהו. אוקיי. וכן כל כיוצא בזה.

וכמה שיעורו? כמה הוא השיעור של הצובע? כדי לצבוע חוט ארכו ארבעה טפחים. כל כך צבע שאפשר מזה לצבוע חוט של ארבעה טפחים זה המלוא צובע. גם בהכנת הצבע זה אותו שיעור.

הלכה טו: טווה – טוויה

דובר 1:

טוב, המלאכה הבאה היא הטווה. מי שעושה... איך אומרים בידיש טווה? ספין. ספין. אה, לא אריגה. הוא לוקח חתיכות סחורה רופפות ועושה שזה יהיה חוט, כן? **הטווה אורך ארבעה טפחים.** כאן הוא כבר לא אומר רוחב שתי אצבעות, הוא כבר עובר לארבעה טפחים. נכון, הוא כבר גם השאיר את... אני לא יודע למה. אני לא יודע למה. הרמב"ם אמר, אני זוכר שבגמרא כתוב כרוחב שתי אצבעות, והוא אמר שזה מפורש נאמר, הוא אומר שזה רק כי... אני לא יודע למה הוא אומר, אני לא יודע למה הוא מתכוון. אולי אני צריך ללמוד את הרמב"ם פעמיים, אני אגיד לך מה הוא מתכוון. אוקיי.

הטווה אורך ארבעה טפחים, וכל דבר הנצרך. כלומר, כשהוא אומר שעושים מזה חוט, כך הוא אמר, צמר, פשתן, מה שלא יהיה. אה, אומר הוא שכאן אין חילוק בין קודם שאמר שעל שער לא נקרא מלבין או על דברים

ואורג בבת אחת, כי זה בעצם חלק מאותו תהליך. אחרי שהוא אומר שמיסך חייב, זו אחת המלאכות, אומר הוא, הולכים לדבר על אורג. במקרה שהוא הולך לומר כמובן על אורג, אבל אורג יודעים כבר מהו אורג.

תולדת מיסך – השווה את החוטין

מה הוא אומר תולדות של מיסך? אומר הרמב"ם, "והשווה את החוטין עד שיותקנו ויסודרו יפה". מי שמכה על החוטין ועושה אותם ישרים, שכל שתי יהיה ישר במקומו, כי צריך אחר כך לוכל להכניס את הערב בין כל חוט. אם החוטין מתחברים, זה לא יהיה תפור טוב. המתחכה... אה, עכשיו אני מבין שהמתחכה היא הכנה להכנסת הערב. זה שני חלקים של אותו דבר.

"הרי זה תולדת מיסך". אם משהו מכה על החוטין שיהיה ישר, שיוכלו לסיים את האריגה, זה נכנס לתולדות מלאכת האורג.

שיעור מיסך ואורג

ומה שיעורו? כדי לארוג שתי אצבעות חייב. מה פירוש? אה, שתי אצבעות, חצי טפח. לא, ארבעה טפחים צריך להיות למחנה, חוט. אבל כאן המינימום של עשיית חתיכת בגד שאפשר משהו שיהיה מוכן, הוא שתי אצבעות. זה שונה.

וכן האורג שני חוטין ברוחב שתי אצבעות חייב. זו כבר אב המלאכה הבאה של אורג, שזה נעשה בין שאורגן בתחילה, בין שהוא עכשיו התחיל לארוג, ובין שהיה מקצת ארוג, כבר היה בגד ארוג, והוסיף על אורג שיעור שני חוטין. כשהוא הוסיף על אורג שיעור שני חוטין. ואם ארג חוט אחד והשלים בו הבגד, חייב. כלומר, בדרך כלל באמצע או בתוך צריך לעשות שני חוטין, אבל כשזה החוט האחרון, אני מבין שזה החוט האחרון, אין מה עוד, אז הוא חייב אפילו בחוט אחד.

ארג בשפת היריעה

ארג בשפת היריעה שני חוטין ברוחב שלשה בתי נירין, חייב. הוא ארג, ובפינה של היריעה, של הסחורה, שני חוטין ברוחב שלשה בתי נירין, חייב. אז, לכאורה הפירוש של זה הוא כך, כלומר, בדרך כלל כשאומרים שצריך להיות... בדרך כלל כשאומרים שצריך להיות שתי אצבעות, פירושו ברוחב של כל הבגד. כאן, בפינה, צריך יותר לקחת את השתי וערב, צריך לתפור משהו על הפינות.

כן, או מה זה דומה? לאורג צלצל קטן ברוחב שלשה בתי נירין, כלומר, שיחשב כבגד קטן חדש כזה, אפילו זה לא הרוחב של כל הבגד. כך אני מבין, הוא מפרש כאן משהו אחר. או שהוא מתכוון שזה לא רחב, ואפילו רחב בתי נירין פירושו אפילו לא שתי אצבעות. בדרך כלל צריך להיות שתי אצבעות, כאן אין שתי אצבעות, אבל זו הדרך, עושים בסוף כזה... איך אומרים? סיום כזה, דבר כזה. ממילא זה חייב, כמו צלצל קטן.

מהו צלצל? חגורה? משהו... מה כתוב כאן צלצל? משהו בגד קטן. אוקיי.

תולדת אורג – המדקדק

מהי התולדה של אורג? מדקדק, מדקדק הוא חותם. מפריד בין בתי נירין. הוא עושה שיהיה מופרד כמו שני בתי נירין. אוקיי, זה אותו דבר כמו השובט של מעשה המיסך.

תולדת אורג: מדקדק וכולל נימין

דובר:

איך אומרים את זה? סיום כזה, דבר כזה. כן. ממילא, זה חייב. כמו צלצל קטן. מהו צלצל? חגורה? משהו... אני לא יודע מה פירוש צלצל. משהו בגד קטן. אוקיי.

מהי התולדה של אורג? מדקדק, מדקדק הוא חותם. מפריד בין בתי נירין. הוא עושה שיהיה מופרד כדי שיוכלו... אוקיי. זה בערך אותו דבר כמו השובט של המיסך. עכשיו הוא עושה את זה בשלב הבא. הרי זה תולדת אורג.

לכן, הכולל עשר נימין – מי שקולע נימין, חתיכות סחורה – הרי זה תולדת אורג.

עושה, נפה, כברה, סלא, שמיכה, כל הסוגים האלה של דברים שעושים שעובדים דרך חוטין, שתי וערב, עושה סרק.

הוא עושה סרק מיטה מחבלים, או גם מיטה עושים באותה דרך מסחורת מחוטין או רצועות, שתי דרכים רשת תולדות, עושה נירין, משה יעשה שני בתים, באחד מכל אלה חייב, הוא קושר שני חבלים, הוא קושר מיטה שהולכת עם חבל כך זה שניים, חייב כל עושה שני בתים, בדבר שאותם, חייב מה עניין דוגמה של מתי עושים כגוי נעניין?

דיון: שאלות על מיטות ומסכים של היום

דובר 2: אני יודע, למשל מיטה של היום שהולכת עם קפיצים, כך כשמניחים שניים מהם, האם חייב כי זה לא ארוג? זה משהו דומה, זה מספיק סולידי, זה נראה דומה. אתה מבין מה אני מתכוון?

דובר 1: אני לא יודע מה אני מתכוון. זה לא נעשה כך, הקפיץ בא כבר עשוי, אבל... אני לא יודע, אני רק שואל, זו בעיה.

אבל אני רק רוצה לומר, זה הרעיון. כל דבר אחר, מסך של חלון, נניח שזה נעשה כך, המסך בא כבר עשוי, אבל... זה הרעיון, זה משהו...

מלאכת מיסך ואורג

ועכשיו אנחנו הולכים ללמוד את שני הדברים הבאים, מהו אורג ומיסך. הרמב"ם הולך להסביר קודם מהו... כאן הוא הולך להסביר.

הסבר דרך האורגים

הוא אומר, דרך האורגים, שמותחין החוטין תחילה באורך היריעה וברוחבה, שמותחים חוטין, על האורך ועל הרוחב של הדבר שרוצים לתפור, היריעה. מהי היריעה? היריעה שהולכת להיות על שולחן עץ. היריעה פירושה הסחורה שהולכים לעשות.

ושנים אוחזין זה מכאן וזה מכאן, שני אנשים אוחזים אותו, ואחד שובט בשבט על החוטין, ומסדרן זה בצד זה, עד שיהיו כולן שתי ולא ערב. קודם מותחים על צד אחד, כלומר למשל האורך של הבגד מניחים את כל החוטין על האורך של הבגד. שני האנשים אוחזים אותו משני הצדדים שיהיה מתוח, ואחר כך הולכים לעשות את הכיוון ההפוך, השתי, הערב. השתי פירושה האורך, כשצריך להוסיף אותו.

הגדרת מיסך

ומסיכת החוטין, מהו המיסך? המשיכה החוטין כדי לארוג, זה נקרא הנסכת מיסך.

מהו הדבר עם המילה מיסך? מסך פתח שער החצר? מציבים, פשוט מיסך פירושו כך. אולי מלשון סוכה? כמו שהוא עושה סוכה? אולי זה כמו שיוצקים משהו, מיסוך, אבן מסכית. כמו יציקה? זה יכול לפרש להחליק, לפרוש את החוטין? לא יודע.

דובר 2: מה הוא אומר? משהו אומר כאן, יש מי שאומרים שמסכת גמרא היא על שם זה, שזה כמו דבר פרוש, שנעשה כמו יריעה, זה כמו אחד... אני לא יודע. מה פירוש כך?

דובר 1: מסך, הוא אומר שזו לשון בפסוק, מסך לשון כיסוי. כיסוי. אבל הוא אומר שזו לשון סכך. לא, לשון כיסוי, לשון סכך, כמו... נו, אתה מכסה, זו יריעה, נו. סוכה... הוא אומר שמסך היא לשון הפסוק. אוקיי. טוב, זה מיסך.

כן. ולא כופל הנושא? אה, מה פירוש לא כופל הנושא? בצד השני, לא כופל, מכפילים אותו. פירושו מתחילים... אה, עושים עכשיו שזה יהפוך לסחורה דרך הכנסת החוטין בכיוון ההפוך. "המסך להכניס בו ערב בשתי". אהם, אז זה נקרא אורג. אז האורג הוא מיסך... בקיצור, זה שני אותם דברים. מיסך הוא השתי, ואורג הוא הערב. להפך, כן? לא, זה השתי וזה הערב. אבל מיסך תלוי ברור במתיחה, בעשיית ישר, וכן הלאה.

חיוב מיסך ואורג

"המיסך חייב, והוא מלאכה מאבות מלאכות". זה קצת מעניין הלשון, כי הרמב"ם הכניס כאן שתי מלאכות בבת אחת. הוא הולך ללמוד עכשיו מיסך

מה עושים? מאחה פירושו מחזירים את זה ביחד, כמו קשר, מישהו הוא אח, זה חוזר להיות כמו אחים. מתקן, מאחה. מאחה, הוא עושה אותם להיות כמו אחים, כן? כלום ביותר, אפילו קטנים... בגדים קלים, אפילו רק בגד קטן, **שבוצע ואחר כך חוזר ואורגן.**

הוא אומר שמה אני עושה עם שני הבגדים שאני לא מרגיש שום אחד? אני קורע אותם. אני פותח קצת מכאן, אני פותח קצת משם. עכשיו אני יכול לחבר אותם בחזרה ביחד. כשהוא מחבר אותם ביחד, זה בצע על מנת לתקן, זה הפירוש. כשהוא לוקח את זה סתם, הוא רק עובר על בצע.

תולדת בוצע: סותר את הכלי על מנת לתקנו

דובר:

סותר את הכלי על מנת לתקנו היא תולדה של בצע. כלומר קליעה היא תולדה של אורג, שנלמד.

קליעה — תולדת אורג

דובר:

מה ההבדל של קליעה מאריגה? כי אריגה היא עם שתי וערב, וקליעה אין שתי וערב, זה קלוע כמו צמה. זה בערך אותו רעיון.

פוצע — תולדת בוצע

דובר:

ופוצע היא תולדה, והשיעור הוא כמו בצע, אותו שיעור. והוא צריך מה הוא השיעור? שני חוטין, שלמדנו. אוקיי.

סיום פרק ט'

דובר:

עד כאן פרק ט'.

והשירה משייר כלים באורך שתי אצבעות. טוב מאוד. הוא מביא כאן שזה רק במוסקליידיגע קאפ ובפאטער שה... טוב מאוד.

מלאכת הבוצע

הגדרת הבוצע

דובר:

המלאכה הבאה היא הבוצע, שאני חושב שזה ההפך של אורג, כמו סותר ובונה. אורג פירושו לקלוע, בוצע פירושו לפרק את מה שכבר קלעו כדי שיוכלו לתקן.

הבוצע שני חוטים — אם מישהו פורק, כמו בוצע את הפת, פורקים לחם — הוא קורע שני חוטים, חייב.

מה פירוש? אומר הרמב"ם מסביר: **בוצע הוא המפריד את הארוג.** יש ארוג, אבל צריך לפעמים להפריד אותו, כי לא תפרו אותו טוב. כדי... פירוש, לפעמים חלילה השתי לא נעשה טוב, לפני שמניחים את הערב צריך עכשיו לפרק את שני החלקים של השתי או מה. **מי שרוצה ערב מן השתי או ערב שתי מעל הערב, הרי זה בוצע וחייב.**

תנאי החיוב: על מנת לתקן

דובר:

אומר הוא, החיוב הוא אבל רק **והוא שלא יקלקל, אלא ישחברנו לתקן.** לא שמישהו יש לו בגד ישן והוא בוצע. להפך, רק מדברים כשיש לו בגד חדש, הוא נמצא באמצע... לא דווקא ישן. אני מתכוון לומר, כשהוא נמצא באמצע תיקון והבוצע היא... הוא אומר, הוא אומר: **והוא שיצטרך לאותן החוטין לארוג מהן בגדים קלים ביותר.**

מאחה: חיבור הבגדים בחזרה

דובר: